

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^E JAARGANG

WOENSDAG 8 NOVEMBER 1933

No. 932

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-
 Voorzitter; C. H. van der Lecuw, Penningmeester; Mr. W.
 M. van Lanschot; E. D. van Walrec.

Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak;
 Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
 Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
 Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
 Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis;
 Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
 volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
 tenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,
 Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No
 145192.

Abonnementprijs voor het weekblad franco p. p. in
 Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
 jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch
 Kwartaalbericht. f 1,—. Leden en donateurs ontvangen
 het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie
 op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatsweg.

8 NOVEMBER 1933.

Ook deze week bleef de geldmarkt weder zeer ruim. Zelfs de Novembermaandswisseling, die jaren lang een van de moeilijkste van het jaar was, wat betreft de vraag naar geld, bracht niet de minste verlevendiging. In de noteeringen kwam dan ook geen verandering. Overigens waren die geheel nominaal. Callgeld b.v. was vrijwel geen enkelen dag te plaatsen.

* *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt de post binnenlandsche wissels te zijn gedaald met f 204.000; de beleeningen namen daarentegen met f 54.000 toe. De post papier op het buitenland bleef op gelijke hoogte, terwijl de diverse rekeningen aan de activa der Bank met f 72.000 stegen.

De goudvoorraad der Bank blijkt met f 2,8 miljoen te zijn vermeerderd; de voorraad zilver daalde met f 581.000.

Onder de passiva der Bank geeft de bankbiljetten-circulatie een vermindering te zien van f 10 miljoen. De saldi in rekening-courant stegen met f 12 miljoen tengevolge van een toeneming der saldi van anderen groot f 26½ miljoen en een daling van het tegoed van 's Rijks schatkist groot f 14,3 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo blijkt met f 1,4 miljoen te zijn vermeerderd; het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 83 pCt., evenals de vorige week.

* *

Ook de achter ons liggende week heeft nog geen

oplossing gebracht van de vele problemen, die zich op de wisselmarkt voordoen. De Amerikaansche maatregelen blijven nog steeds onbegrijpelijk. Men heeft zich afgevraagd wat er zou geschieden, wanneer de \$/£ noteering boven de vroegere pariteit ca. 4.86½ zou komen; zou men deze pariteit trachten te handhaven en zoo het Pond Sterling aan den Dollar binden? Gisteren is de \$/£ koers op 4.92½ gekomen, zonder dat — althans voor zoover valt waar te nemen — van hooger hand is ingegrepen, zoodat men zich in Engeland voorloopig alleen nog tot een steun door middel van den Franschen Franc schijnt te bepalen. Uiteindelijk is het Pond Sterling maar weinig veranderd; de week opende op een koers van 7.84, terwijl de laatstgenoemde koers 7.86 was. Doch de schommelingen waren zoo groot — meermalen 1 à 2 pCt. in enkele uren — dat het de grootste moeite kostte zaken te doen. De laagste koers was ongeveer 7.70, de hoogste ca. 7.90. Ook de Dollarkoers was vanzelfsprekend zeer onberekenbaar; geopend op ca. 1.64, liep de koers op ca. 1.59 terug om gisteren den geheelen dag op ongeveer 1.59½ te blijven hangen; slot iets hooger op 1.60⁷/_s. Marken veranderden maar weinig; zij liepen wat terug: 59.14—59.12. Fransche Francs bleven zich rond de 9.70¼ bewegen. Ponden tegen Fransche Francs noteerden 80.80—79.50—81.—. Belga's rond de 34.57½. Zwitsersche Francs trokken aan 48.——48.05. Lires nog steeds ca. 13.06, Peseta's 20.72½. De Scandinavische koersen vertoonden natuurlijk ook zeer groote fluctuaties: slot Kopenhagen 35.10, Oslo 39.50, Stockholm 40.50. Finsche Marken 3.47½. Canadeesche Dollars 1.59. Yen 47. T. T. Indië op 100¼ te krijgen.

Ponden-levering over één maand noteerden rond pari, op drie maanden deden ¼ c. agio. Dollars op deze termijnen noteeren onder pari, nl. ½ en 1½ punt.

Op de goudmarkt ging niet veel om. De hoogst onzekere Pondenkoers maakte het natuurlijk hoogst bezwaarlijk om in Londen te markt te gaan. Baren waren tenslotte op f 1648.50 aangeboden. Eagles noteerden 2.50⁵/_s, Sovereigns 12.21.

LONDEN, 6 NOVEMBER 1933.

Gedurende verleden week bleef disconto vast, de groote banken weigerden onder 7/8 pCt. te koop, zoodat een disconto van ¹⁵/₁₆—1 pCt. verwacht kan worden. Daggeld noteerde ongeveer ¼ pCt.

Op de effectenbeurs is de stemming nog altijd iets gedrukt wegens den slechten afloop van de oorlogsschuld-discussie, ook de toestand in Amerika en de onzekerheid van den Dollar hebben hun invloed. Staatsfondsen en de betere soorten industrieelen bleven echter grootendeels onveranderd. De buitenland-sche wisselmarkt bleef afwisselend met Dollars zwak. Slotkoersen: Gulden 7.86, Dollars 4.90.

DE VEETEELT EN HAAR PROBLEMEN.

(Het vraagstuk van de rationalisatie van de veeteelt in verband met den vorm van steunverlening.)

Het is een merkwaardig feit, dat in de laatste jaren tal van economische vraagstukken worden behandeld en maatregelen worden genomen zonder dat men zich de moeite getroost om zelfs maar op beperkte schaal een analyse te maken van de verhoudingen en mogelijkheden in den desbetreffenden bedrijfstak.

Zoo heeft het mij ten zeerste verbaasd, dat bij het vele, dat er over de beperking van den rundveestapel werd geschreven, mij niet één artikel bekend werd, waarin eens de productie-verhoudingen van de veeteelt werden nagegaan en met ernstigen wil gezocht werd naar mogelijke andere oplossingen om de veeteelt op een rendabele basis te brengen. Zoo besloot dan ook de Ned. Regeering tot een belangrijke beperking van het productie-apparaat met daaraan verbonden kapitaalsvernietiging en beperking van arbeidsgebied zonder dat er op afdoende wijze is komen vast te staan, dat er inderdaad geen enkelen anderen weg meer openstaat.

De veestapel heeft als productie-apparaat twee zijden: eenerzijds is hij producent van vleesch, anderzijds van melk. Nu is het zeer merkwaardig, zooals Dr. F. E. Posthuma kortgeleden te Utrecht opmerkte, dat het niet duidelijk is geworden, wat de bedoeling is van hen, die den rundveestapel gedwongen willen inkrimpen. Terecht vervolgde hij: „Willen zij dit in verband met het melkvraagstuk of in verband met het vleeschvraagstuk? En zij, die dan de verantwoordelijkheid op zich willen nemen om den boer een gedeelte van zijn productiekapitaal gedwongen te ontnemen, een verantwoordelijkheid, die ik niet wensch te aanvaarden, moeten eerst goed duidelijk maken, wat het doel van hun streven is.”

Inderdaad is dat vrij raadselachtig. Wel zou de steeds dalende rundvleesch-uitvoer in de richting van het vleeschvraagstuk kunnen wijzen, maar deze daling is toch weer gecompenseerd door den verminderden invoer sedert de contingentteering daarvan. Ook blijken er vrij positieve aanwijzingen te zijn, dat het ditmaal niet om deze kwestie gaat.

Het is de bedoeling, zoo kunnen wij lezen, het afgeslachte vee op een bepaalde wijze in de consumptie te brengen. Hieruit trekt men al spoedig de conclusie, dat het hier dus niet gaat om het vleeschvraagstuk, want het is duidelijk, dat de distributie op deze wijze het gebruik van op andere wijze gekocht vleesch moet tegenhouden. Men dient zich dus wel te realiseren dat het, gezien de maatschappelijke klassen, waarvoor het artikel ter beschikking zal worden gesteld, hoogstens om een zeer beperkte uitbreiding der consumptie zal gaan. Wij willen dan ook gaarne de vraag eens onder de oogen zien, of, indien men de consumptie wil uitbreiden, dit niet op andere wijze met meer succes kan geschieden.

Men is dus geneigd te denken, dat wij hier met het melkvraagstuk te doen hebben. Maar deze meening zal men dadelijk laten varen, indien men verneemt, dat onze zoozeer gedrukte boteruitvoer weder is toegenomen en het dubbele van het vorige jaar is geworden. (Jan.-Sept. 1932 12.551 ton, idem 1933 23.570 ton), terwijl ook de verdere vooruitzichten gunstig zijn.

Dientengevolge zal er, naar door verschillende schrijvers werd becijferd, op de huidige basis dit jaar een tekort aan boter ontstaan, in verband waarmee men het mengingspercentage van de margarine reeds terugbracht van 40 op 25 pCt.¹⁾ Evenmin behoeft er

¹⁾ In het jongste nummer van het orgaan van den F.N.Z. wordt er de aandacht op gevestigd, dat er op tal van plaatsen in het buitenland een toenemende vraag naar boter bestaat in verband met bestaande tekorten. Opmerkelijk is zeker de volgende passage:

„Inmiddels is onze markt niet zoodanig van versche boter voorzien, dat aan al deze aanvragen voldaan zou

INHOUD.

Blz.

DE VEETEELT EN HAAR PROBLEMEN door <i>Dr. A. de Graaff</i>	860
Dollar en Pond door <i>C. A. Klaasse</i>	864
Alweer paradoxen door <i>Prof. Dr. N. J. Polak</i>	867
De gouden standaard door <i>Dr. G. C. A. van Dorp</i>	867
Moet Indië van den gouden standaard af? door <i>Mr. W. J. L. van Es</i>	867
Korrektie van munt en voorstelling door <i>Prof. G. Gonggrijp</i>	868
Moet Indië van den gouden standaard af? door <i>Mr. D. J. Hulshoff Poll</i>	868
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De vooruitzichten van den graanuitvoer van Sovjet-Rusland door <i>Prof. B. Brutzkus</i>	869
AANTEEKENINGEN:	
Stijging van het tekort op de Rijksbegroting over 1933	871
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	870
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN 871—876	
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel	

vrees te bestaan, dat er na de maatregelen, welke de Crisiszuivel Centrale dezen zomer ter beperking van de kaasproductie heeft genomen, gevaar bestaat voor een kaasoverschot. Daarnevens kan worden aangetekend, dat de uitvoer van andere melkproducten vrijwel gelijk is gebleven. Uit een en ander kan men slechts één conclusie trekken, nl. deze, dat het melkvraagstuk hier wel zeer bezwaarlijk aan de orde kan zijn.

Wij willen dit punt voorbijgaan; gedane zaken nemen geen keer. Reeds is men bezig de uitvoeringsbepalingen voor dezen maatregel samen te stellen en gedeeltelijk is men met de uitvoering reeds begonnen. Laten wij daarom de zaak van een andere zijde bezien.

* *

Onmiskenbaar heeft de beperking van den veestapel ten doel den veehouder betere financiële uitkomsten te bezorgen. Men moet dezen maatregel niet afzonderlijk bezien, maar als onderdeel van het complex van maatregelen. Hiertoe behooren ook de verschillende heffingen, welke de consument als accijnzen bij het verbruik van veeteeltproducten moet betalen.

De Regeering is hier dus gegaan in de richting van prijsverhoging en beperking van het productie-apparaat, welke laatste door de hoogere prijzen moest worden gefinancierd. Tenslotte verwacht de Regeering, dat er uiteindelijk ook een natuurlijke prijsstijging zal komen, welke dan een rendabele veeteelt mogelijk zal maken. Immers zou men deze verwachting niet hebben, zoo ware het ongemotiveerd om een deel van het productie-apparaat te vernietigen.

Om de veehouders betere inkomsten te geven, stonden twee wegen open, waarvan men mogelijk mag ver-

kunnen worden zonder de binnenlandsche botervoorziening in de war te sturen. Het zal daarom in de eerste plaats noodig zijn, dat men het mengpercentage in de margarine verlaagt, opdat er weer boter voor export disponibel komt.” (Cursiveering van ons). Wij willen geenszins volhouden, dat deze export zoo zal blijven, te meer niet, waar een deel van den export min of meer kunstmatig was. Maar de vooruitzichten zijn op dit moment gunstiger en wanneer dan de betreffende organisatie om opheffing dezer maatregelen verzocht, zoo ware het toch wel buitengewoon vreemd, wanneer men op datzelfde moment, dat een tekort dreigt, den veestapel beperkt.

onderstellen, dat de tweede nl. kostenverlaging de Regeering niet voldoende duidelijk voor oogen heeft gestaan, of althans, dat zij deze niet voldoende heeft overwogen. Zij koos de eerste, d.w.z. zij verhoogde de detailprijzen en gaf het geld aan de boeren. Zij nam dus den weg van productiebeperking en prijsopdriving en meent, dat het evenwicht in de veeteelt slechts bereikbaar is bij hoogen prijs. Ongetwijfeld heeft dit systeem bezwaren. Allereerst en in sterke mate voor den consument, die gedwongen wordt een hoogen prijs te betalen. Deze tendens is in sterke mate in strijd met de beweging voor verlaging van de kosten van levensonderhoud en de loonsverlaging. Bovendien werken de hooge prijzen zeer remmend op het verbruik. Overmaat van consequentie is er derhalve niet.

Niet alleen voor den consument, maar ook voor den producent heeft de productiebeperking bezwaren. Wij vermelden als voorbeeld de kapitaalsvernietiging. Een sprekend voorbeeld hiervan is het bericht, dat dezer dagen in de dagbladpers circuleerde en waarbij de redenen werden aangegeven, waarom in Friesland zooveel vee werd aangeboden. Deze redenen waren o.m.: a. de boeren beschikken over weinig middelen en vinden het zeer aangenaam een deel van hun bezit te gelde te kunnen maken; b. er is momenteel weinig wintervoer voorradig, terwijl men liever zoo min mogelijk bijkoopt. In beide gevallen vindt er ernstige kapitaalsvernietiging plaats. Maar er is nog meer, dat ongetwijfeld zeer belangrijk is. Beperking der productie van den veestapel leidt tot verhooging van den kostprijs en derhalve verzwakking van ons concurrentievermogen. Wanneer de boer per stal eenige koeien afstoot, zoo blijft zijn stal- en weide-ruimte dezelfde en zullen dus ook die kosten gelijk blijven of wel per beest omgeslagen stijgen. Voor de arbeidskrachten staat de zaak evenzoo; de twee mogelijkheden zijn hier:

a. de boer houdt dezelfde krachten, de productie-kosten stijgen;

b. de boer slaagt er in een of meer krachten weg te doen, er ontstaat meer werkloosheid.

Zoo kan men slechts constateeren, dat de beperking van den rundveestapel het concurrentievermogen van de veeteelt niet ten goede komt. Telt men nu hierbij, dat de consument door het betalen van veel hogere prijzen de dupe wordt, zoo kan men slechts concluderen, dat een maatregel, die zoovele nadeelen met zich brengt slechts in de uiterste omstandigheden als geen ander middel meer aanwezig is, mag worden toegepast.

Nu kan men het evenwicht op twee manieren herstellen. De Regeering koos den weg der prijsverbetering, maar ook mogelijk is de weg der kostenverlaging, zoodat men op een lager niveau tot een evenwicht komt. Het is deze mogelijkheid, die wij aan een nader onderzoek willen onderwerpen.

Of deze weg succes zal hebben, zal wel voor een groot gedeelte afhangen van de vraag, hoe groot de kostenverlaging zal zijn en of deze zoo belangrijk zal zijn, dat de kostprijs hierdoor onder den verkoopprijs kan dalen.

Dit laatste nu is practisch afhankelijk van de mate van rationaliteit en het gaat er dus maar om, hoeveel verbeteringen, die tot kostenverlaging aanleiding kunnen geven, aangebracht kunnen worden.

„Het is wel bekend,” aldus de heer Van Riemsdijk¹⁾, „dat het een tijd lang „bon ton” is geweest, zoodat de heer Van den Broek²⁾ dit opmerkte, om geen kwaad van den Ned. Landbouw te zeggen, doch daarmee wordt niet bereikt, dat waar mogelijk naar nieuwe wegen wordt gezocht.”

¹⁾ Prijsvraag van de afd. 's-Gravenhage der Holl. Mij. van Landbouw, pag. 98.

²⁾ Boekbesprekingen, Landbouwkundig Tijdschrift, Jan. 1932.

„En uit het voorgaande,” zoo voegt hij er aan toe, „zal wel gebleken zijn, dat er bijna op elk terrein nog valt te verbeteren en dat men vooral niet moet schromen om nieuwe wegen in te slaan, wanneer blijkt, dat de oude methode niet meer is te handhaven of althans mindere uitkomsten doet verwachten.”

Zoo dit ergens geldt, dan is het voor de veeteelt. Aan de rationalisatie van onze veeteelt ontbreekt nog veel, zeer veel, misschien zou men zelfs mogen zeggen, nog alles.³⁾ De veeteelt hier te lande wordt in de groote meerderheid der gebieden, met groote verspilling gedreven. Het zij mij vergund dit met een aantal voorbeelden toe te lichten.

Ik wil beginnen dit toe te lichten met een tweetal voorbeelden, die gelden voor den geheelen veestapel, onverschillig of deze als vleesch- of als melkproducent gebruikt wordt, nl. 1e. de weide, 2e. de voeding.

De weide.

In zijn zeer goede studie, welke als antwoord diende op de prijsvraag van de afd. 's-Gravenhage der Hollandsche Mij. voor Landbouw en welke vraag luidde: „Welke wegen dient de Ned. Landbouw in te slaan om zich zoo snel mogelijk aan te passen aan de gewijzigde toestanden?” vestigt de heer Van Riemsdijk er de aandacht op, dat het blijvend grasland de grootste oppervlakte van den cultuurgrond beslaat, terwijl bovendien de omvang van dit grasland nog steeds toeneemt.²⁾

grasland	1.310.000 H.A.
bouwland	800.000 „
bougrond	115.000 „

Nu is het wel zeer merkwaardig, dat hoewel de betekenis van het grasland steeds toeneemt, de opbrengst gedurende 50 jaar absoluut niet vooruitgaat, zulks in tegenstelling tot vele landbouwproducten, die in deze zeer lange periode wel vooruitgegaan zijn. De heer Van Riemsdijk wijst er dan op, dat men eerst de laatste jaren meer aandacht is gaan besteden aan de verpleging van het grasland en voorts „dat hier nog vele vraagstukken op een oplossing wachten en dat de achterstand in den eersten tijd niet is in te halen.” Hij licht dat uitvoerig toe, er op wijzend, dat in vele streken weinig kunstmest wordt gebruikt, terwijl een meerdere aanwending daarvan zeker loonend zou zijn.³⁾ Het moet den niet-landbouwwaardig vreemd aandoen daarbij te lezen, dat de bewaring van stal-mest, die hier te lande verre van ideaal is, het meest achterlijk is in de gebieden der melkveehouders.

Niet alleen is de verzorging van het grasland te duur; de schrijver stelt tevens de vraag of het grasland wel rationeel gebruikt wordt, hetgeen hij evenzeer ontkent. Hij wil en naar mijn meening volkomen terecht, breken met het systeem van beweiding in groote weiden en deze deelen in kleine stukken, welke men afzonderlijk laat afgrazen. Daardoor kan een kleiner gedeelte van het grasland voor weide worden bestemd en behoeft de boer dus minder wintervoer aan te koopen. Hier te lande is de hoeveelheid voer, welke wordt gekocht, nog altijd zeer belangrijk en bijv. veel grooter, dan in Denemarken, waar men te dien aanzien veel rationeeler werkt.

¹⁾ Hierbij zij direct aangeteekend, dat dit overigens van geval tot geval sterk wisselt.

²⁾ Pag. 52. De schrijver vermeldt, dat de oppervlakte grasland in de laatste 50 jaar met ongeveer 180.000 H.A. is toegenomen. Toen in de laatste jaren de akkerbouwgewassen zoozeer in prijs daalden, verminderde de akkerbouw-oppervlakte met 30.000 H.A. in enkele jaren tijds. Ongetwijfeld zal de betekenis van de veeteelt nog moeten toenemen, omdat van nature de akkerbouwgewassen beter gedijen in de tropische zones, terwijl de gematigde zones voor de veeteelt het gunstigst zijn.

³⁾ Het is opmerkelijk, dat in de andere ingezonden antwoorden op deze prijsvraag, op hetzelfde evel wordt gewezen. Hieruit blijkt wel, dat men hier met algemeen bekende en erkende misstanden te maken heeft. Men zie vooral de desbetreffende passage in het antwoord van den heer A. Terpstra (pag. 137—139).

De heer Van Riemsdijk besluit zijn betoog als volgt (pag. 56):

„Uit het voorgaande blijkt, dat de boer zelf, door rationeële bemesting door een doelmatige mestbewaring, door een juiste methode van bewerking, door vroeg te maaien, door zich bij het winnen van de winterprovisie zooveel mogelijk van het weer onafhankelijk te maken, in staat is veel meer en veel voedzamer hooi en kuilgras te oogsten dan hij tot heden deed, en dat met weinig meer kosten. Misschien zal het hem meer arbeid kosten, maar dit zal hij er dan voor over moeten hebben, vooral omdat hij daardoor in staat zal zijn veel op zijn rekening voor krachtvoer te sparen.”

Ziehier dus een eerste onderdeel van de veeteelt, hetwelk rationeeler en goedkooper zal kunnen geschieden en waar veel geld verspild wordt door een grooten achterstand, ook vergeleken bij andere landen.

De voeding.

Degene, die meent, dat in dezen tijd van lage productieprijzen wel alles aangewend zal worden, om althans de voeding zoo goedkoop mogelijk te doen geschieden, vergist zich deerlijk.

De Directeur van de Ver. voor Melkcontrôle in Zuid-Holland, W. H. Padmos, schreef in een brochure¹⁾: „Het blijkt, dat de meeste boeren niet het flauwste begrip hebben van de wijze, waarop melkvee moet worden gevoed, en dat zeer velen zelfs niet weten, of althans bij benadering niet kunnen zeggen, hoeveel voer hun dieren per koe en per dag ontvangen.” Is het dan nog een wonder, dat in de meeste gevallen de voeding niet juist en daarenboven bijna altijd te duur is. Daardoor wordt per jaar veel te veel aan voeder uitgegeven.

Daarnevens kwam Dr. Kooy tot de conclusie, dat vrij algemeen te veel gevoederd wordt en hij schatte dit op 10 pCt. Dit beteekent, dat alleen reeds door het te veel voeren jaarlijks f 50 miljoen te veel wordt betaald. Tezamen met het bedrag, dat wegens te dure of minder nuttige voeding wordt uitgegeven, vormt dat in totaal een bedrag van f 60 miljoen, dat volslagen nutteloos wordt verspild.

Ook de Regering erkende de groote beteekenis van een meer rationeële veevoeding. Zij nam in de begroting een nieuwen post op „ten einde pogingen om een rationeelere veevoeding ingang te doen vinden, krachtig te kunnen steunen, aangezien hierbij een groot economisch belang is betrokken.”

Tenslotte kan er nog op gewezen worden, dat ook op het gebied van een meer economische verwerking van het voedsel nog niets geschied is. Dat dit alles anders kan, bewijst Denemarken, waar veel zuiniger en per voereenheid veel goedkooper wordt gevoederd.

Het vee.

Om de productiequaliteiten van ons vee te beoordeelen, nemen wij als voorbeeld de melkproductie. Hoe moet men nu de rationaliteit van de melkproductie beoordeelen? De eenige juiste weg is daarbij een vergelijking van de melkopbrengsten van de verschillende dieren onderling. Vertoonen deze opbrengsten slechts weinig verschillen (is de spreiding rond het gemiddelde derhalve klein), zoodat als het ware het gemiddelde ook representatief is voor de opbrengst, in dien zin, dat het een veel voorkomend cijfer is, zoo kan men van een groote mate van rationaliteit spreken. Immers het blijkt dan, dat het productievermogen is opgevoerd tot een niveau, dat slechts weinig verbetering toestaat. Zijn deze verschillen echter groot, zoo blijkt dat de rationaliteit minder is, omdat de opbrengsten van een groot deel bij lange na niet dat zijn, wat zij konden zijn en dus reeds à priori blijkt, dat zeer groote verbeteringen ook practisch nog mogelijk zijn.

¹⁾ Geciteerd in brochure No. 72 van de Ned. Ver. voor den Vrijhandel over Autarkie op blz. 15. Ook Van Riemsdijk vermeldt deze uitlating.

Nu wordt de gemiddelde opbrengst per koe geschat op 3400 KG. melk met een vetgehalte van 3.20 pCt. Dit getal is echter geenszins representatief in den bovenbedoelden zin, want het is het gemiddelde uit een groep cijfers met een zeer wijde spreiding. De gebruikelijke opbrengst per koe (dat zijn dus de dicht bezette klassen) wisselt van 1500 tot 6000 KG. melk (een verschil van 400 pCt.) met een vetgehalte wisselend van 2.40 tot 3.60 pCt. (een verschil van 50 pCt.). De hierboven genoemde cijfers blijven nog verre onder de topprestaties. Melkopbrengsten, die boven de 8000 KG. uitgaan en vetgehalten van meer dan 4.50 pCt. zijn geenszins schaarsch.

Hoe weinig het gemiddelde cijfer als representatief mag gelden, mag blijken uit de cijfers van enkele groote groepen. Zoo bedraagt de gemiddelde opbrengst van het in het Ned. Rundvee Stamboek ingeschreven vee 4569 KG. melk met 3.45 pCt. vetgehalte, dat is 1169 KG. of pl.m. 33 pCt. meer melk met een 0.25 pCt. grooter vetgehalte of ongeveer 10 pCt. meer.

Daarentegen komt de gemiddelde opbrengst van de provincie Utrecht niet veel boven de 2900 KG. en blijft dus ver beneden het gemiddelde. Juist dit voorbeeld is een gelukkig bewijs van de groote achterlijkheid, welke op dit gebied bestaat. Immers men mag aannemen, dat het vee van hen, die aangesloten zijn bij de boekhoudbureaux, tot het puikje behoort en in productie-vermogen verre boven de rest uitsteekt. Wanneer dan dit cijfer van de beste bedrijven in een oud zuivelgebied zoover achterblijft bij het gemiddelde en evenzeer bij bedrijven in minder gunstig gelegen gebieden²⁾, zoo is dit een alarmeerend bewijs voor den achterstand, welke geleidelijk over een deel van onze veeteelt is gekomen.²⁾

* * *

Men doet goed zich de gevolgen van deze zeer groote verschillen wel te realiseeren. De kosten, welke het vee voor den boer medebrengt, wisselen slechts weinig en dientengevolge zullen de kosten per liter melk snel dalen, indien de productie toeneemt; wij krijgen bijna even belangrijke verschillen in de opbrengsten per koe en den kostprijs der melk. Daardoor is het mogelijk, dat bij een zelfden melkprijs de eene producent groote winsten maakt, de andere groote verliezen lijdt. Dergelijke verschillen mogen in een productie-apparaat niet voorkomen. Het is allereerst onze taak de opbrengsten van de laagste groepen te verhoogen. „Al die dieren, die bijv. 3000 liter per jaar of minder opleveren zijn het voer niet waard”, aldus de heer Roosenschoon in zijn antwoord op de vermelde prijsvraag (blz. 213).

Het gaat hier om kwesties van ongekenden omvang. Op hoeveel de irrationaliteit van den Nederlandschen veestapel ons komt te staan wordt duidelijk, wanneer men bedenkt, dat, indien de gemiddelde Nederlandsche koe evenveel produceerde als de gemiddelde Stamboekkoe van het N.R.S., een geenszins onbillijke en zeker te verwezenlijken eisch (waardoor nog zeer groote verschillen zouden blijven bestaan), de opbrengst jaarlijks f 70 miljoen grooter zou zijn.

Men ziet dus, dat er in de veeteelt zeer groote verbeteringen — ook op korten termijn — mogelijk zijn, verbeteringen, welke dergelijke resultaten te weeg kunnen brengen, dat de steunregeling grootendeels en wellicht zelfs geheel overbodig is. Het zal een

¹⁾ Van Riemsdijk, pag. 61.

²⁾ Dit lijkt ons een geschikt punt om er de aandacht op te vestigen, dat zoowel de qualiteit van het vee als de rationaliteit in het veehoudersbedrijf naar gelang der provincies zeer sterk wisselt. Over het algemeen zijn de minder gunstige gebieden (wat betreft ligging of grondqualiteit) er het best aan toe en is de achterlijkheid het grootst in de oude veeteeltgebieden en de gebieden rondom de groote steden, waar de melkcontrôle over het algemeen het minst toepassing vindt. Ook spelen leeftijd en geaardheid der boeren hierbij een belangrijke rol.

ieder duidelijk zijn, dat een zeer belangrijke verlaging van den kostprijs mogelijk is.

Het is nu van groot belang om te weten, wat er op dit punt zal gebeuren. Daartoe moet men allereerst weten, hoe de boeren daartegenover staan. Hij, die zou meenen, dat de landbouwers wel alle moeite zullen inspannen om dezen achterstand in te halen, zal helaas moeten ervaren, dat het meerendeel deze opvatting niet huldigt.

Van Riemsdijk geeft daarvan een typisch voorbeeld (blz. 8):

„Zoo schreef een Zuid-Hollandsche boer bij een bespreking van de Crisis-zuivelwet in „de Melkveehouder”, dat hij bij zijn uitgaven aan krachtvoer en bij een gemiddelde productie van 70 melkkoeien van 3000 liter per jaar — een kwantum, waarmede hij zeer tevreden bleek — zeker door een richtprijs van 5 cent per liter niet was geholpen. Dat hij zijn bedrijf door verhooging van de melkgift en door rationalere voeding nog kan verbeteren valt hem blijkbaar niet in.”

Dit citaat is een typeerend beeld, zoowel voor de mentaliteit van zeer velen onzer boeren als voor die van de Regeering, die dit alles maar sanctioneert, zonder een moment een ruggegraat te toonen, die de achterlijkheid zal doorbreken. Het gaat niet aan dit alleen den boeren te verwijten, want wij zijn hieraan allen schuldig, omdat wij te veel zijn teruggedeinsd voor de groote moeilijkheden, welke pogingen tot verbetering medebrengen, terwijl het mede een uitvloeisel is van het democratisch regeeringssysteem. Tenslotte en zulks zeker niet in de laatste plaats ligt de schuld bij de schrijvers over den Ned. landbouw, die zich hebben uitgeput in lofuitingen, zonder maar een enkel moment kritisch te zijn, waardoor zij verkeerde denkbeelden hebben gevestigd zoowel bij het Nederlandsche volk als bij de boeren zelf.

* * *

Wanneer wij ons korte onderzoek naar de productieverhoudingen besluiten met de conclusie, dat een belangrijke verlaging der productiekosten binnen korten tijd over de geheele linie tot stand gebracht kan worden — hetzij dan dat meer opbrengst wordt verkregen bij gelijke kosten, hetzij dat men lagere kosten heeft bij gelijke opbrengst — zoo is daarmede de kwestie nog niet opgelost. Want al kunnen wij goedkoop produceeren, men moet er ook verzekerd van zijn, dat het product tegen dezen lageren prijs te plaatsen is. Nu behoeft men daaromtrent geen vrees te koesteren. De oogenschijnlijke onverkooptbaarheid van de laatste maanden is slechts inhaerent aan het prijsniveau. Juist, waar voor vleesch- en melkproducten zoovele vervangingsartikelen bestaan, mag men aannemen, dat het verbruik bij een lagen prijs zeer zal toenemen, zoozeer zelfs, dat er eerder voor een tekort dan voor een teveel moet worden gevreesd. Bij verschillende andere consumptie-artikelen, welke door den landbouw worden voortgebracht is dit reeds duidelijk naar voren gekomen. Wanneer de regeering den veestapel had willen verminderen, door deze gedeeltelijk te consumeeren, zoo had zij zulks met meer succes kunnen doen door de vleeschprijzen laag te houden, dan met de thans gevolgde methode, om de prijzen te verhoogen en een deel onder bijzondere voorwaarden ter beschikking te stellen¹⁾. Evenzoo kan men er van verzekerd zijn, dat, zoo men de boterprijzen maar op een dragelijk niveau plaatste, de vraag naar boter voor binnenlandsche consumptie sterk zou toenemen. Dit zou een veel juistere methode zijn, dan de strijd tegen en de beperking van de be-

¹⁾ Bovendien zijn de consequenties van dezen daad niet te overzien, doordat de prijzen van alle soorten levensmiddelen nauw samenhangen en het publiek, vooral onder de huidige omstandigheden, spoedig andere artikelen gaat kopen. Om zulks te verhinderen, moet men dan weer andere artikelen gaan belasten. Men zie de plannen voor heffing op paardenvleesch, terwijl straks ook wild aan de orde zal komen.

wegingsvrijheid van de margarine-industrie. Door de hooge boterprijzen werkt men het margarineverbruik juist in de hand.

Wij sluiten ons dan ook geheel aan bij het betoog van den heer Roosenschoon (pag. 128):

„Met nadruk zij er nogmaals op gewezen, dat prijsverhogingen slechts de moeilijkheden verplaatsen, maar niet oplossen. Het voordeel van hoogere prijzen in het binnenland gaat verloren, doordat de consumptie naar evenredigheid achteruit loopt, zoodat het onverkooptbare overschot nog grooter wordt en nog zwaarder op den export drukt. Een land als het onze, dat een groot deel van zijn landbouwproducten moet uitvoeren, kan zich de weelde van hooge prijzen niet veroorloven, maar moet het zoeken in verlaging van de productiekosten per eenheid. Hoe minder men de prijzen verhoogt, des te gemakkelijker zal er een evenwicht komen tusschen productie en consumptie, en des te sneller zal de crisis overwonnen zijn.

Het vastleggen der prijzen op een willekeurig hoog niveau verlengt den invloed der crisismoments omstandigheden met een noodeloos langen tijd. Onder erkenning van den plicht der Regeering om de noodlijdende boeren en tuinders een bestaansminimum te verzekeren, dient daarnaast reeds nu begonnen te worden met het volgen van een landbouwpolitiek, die tot resultaat moet hebben: hooge opbrengsten van kwaliteitsproducten met minimale kosten.”

* * *

Het zal een iedereen duidelijk zijn, dat de thans genomen maatregelen niet tot verbetering kunnen leiden. Wat daarmede ook bereikt zal worden, de oorzaak van de huidige moeilijkheden tasten zij niet aan. Dat de veeteelt thans niet rendeert, vindt grootendeels niet haar oorzaak in de wereldomstandigheden, maar in den geweldigen achterstand van dezen tak van bedrijf. De crisis heeft daarmede slechts in zoverre te maken, dat deze de verhoudingen verscherpt en de achterlijkheid aan het licht heeft gebracht.

Hiertegen worden echter in de crisiswetten geen maatregelen genomen. Daarom kan men slechts concluderen, dat het geld, dat met de steunregeling gemoeid is, oneconomisch besteed is. Op deze wijze keert de welstand in de veeteelt nimmer terug. Het speculeeren op hoogere prijzen en het trachten deze door kunstgrepen te verkrijgen is economisch onjuist. Want de praktijk bewijst, dat het mogelijk is te produceeren tegen prijzen, die belangrijk beneden het gemiddelde liggen en onze concurrenten doen het ook. Daarom heeft men geen kans, dat er een zeer belangrijke prijsstijging zal komen en is het gevolg van het hooghouden van de prijzen slechts, dat wij ons zelf uitschakelen.

Er staat slechts één weg open om de veeteelt weder gezond te maken en dat is een drastische sanering van de productieverhoudingen. Zoo komen wij vanzelf, tot datgene, wat de regeering wel had moeten doen in plaats van een beperking van den veestapel en het heffen van accijnzen. Het had niet moeten zijn, dat millioenen worden uitgegeven voor steun en f 10.000 beschikbaar wordt gesteld voor verbeteringen. Veeleer had men het omgekeerde moeten doen. Zoo noodig had men honderden landbouwtechnici moeten aanstellen om den boeren te leeren, wat en hoe zij voederen moeten. Dit had geld gekost, maar de baten hadden niet lang op zich laten wachten en zouden de kosten verre overschreden hebben. Thans verdwijnen de millioenen in een bodemloozen put; dan zouden zij nuttig effect hebben opgeleverd.

Het is volkomen juist, dat men in het landbouwbedrijf met tienduizenden bedrijfsleiders te maken heeft en dat het daarom niet gemakkelijk is verbeteringen doorgevoerd te krijgen. Maar men diene dan wel te bedenken, dat wij niet alleen ter wereld zijn om gemakkelijke problemen op te lossen en dat de oplossing van moeilijke problemen heusch niet uit zichzelf komt. Door die moeilijkheden uit den weg te treden, maken wij den toestand steeds erger en zal het steeds bezwaarlijker en pijnlijker worden om den achterstand te herstellen.

DOLLAR EN POND.

Sedert President Roosevelt in zijn jongste radio-rede van Zondag 22 October de nieuwe politiek van goudaan-en-verkoop wereldkundig maakte is op de valutamarkt weer de aandacht geconcentreerd op het koersverloop van den Dollar. Maar ook de ontwikkeling van den Pondenkoers had daarbij de volle aandacht, omdat immers sedert zeer geruimen tijd er een zekere correlatie of objectiever uitgedrukt een zekere congruentie tusschen het koersverloop van deze beide deviezen is. De frappante congruentie daerteert van medio Augustus (tusschen half Juli en half Augustus steeg de dollarnoteering met rond 10 pCt., terwijl de pondenkoers in dat tijdvak met ongeveer 1 pCt. terugliep, aldus een langzaam dalende beweging voortzettend), toen een tijdvak van krachtige koersdaling aanbrak tot 3 October, waarna een niet onbelangrijk herstel volgde, totdat ongeveer medio October opnieuw een reactie volgde. In het genoemde tijdvak van half Augustus tot 3 October daalde de dollarnoteering van $f 1,86\%$ tot $f 1,58\frac{1}{2}$, derhalve met rond 15 pCt., terwijl de pondennotering terugliep van $f 8,17\frac{1}{2}$ tot $f 7,61\frac{1}{2}$, hetgeen dus een daling met rond 7 pCt. beteekent. Deze flauwe tendens kwam voor beide valuta's op precies denzelfden dag, t.w. 3 October, tot staan, waarna een stijging volgde die voortduurde tot om en nabij 22 October, den datum der bovenaangehaalde radiorede. De hoogste officiële notering te Amsterdam voor Dollars werd geregistreerd op 19 October met $f 1,76\frac{1}{2}$, voor het Pond op 24 October met $f 7,98$. Het koersverloop sedertdien was min of meer wisselvallig.

Door welke factoren werd deze koersbeweging beïnvloed, is er bij die congruente beweging sprake van causaal verband, wat moet men voor de toekomst verwachten, ziedaar de vragen, welke zich bij de beschouwing der vorenstaande cijfers opdringen.

Gecomplieerde redenen voor de koersdaling van het Pond in Augustus en September.

Wat het Pond betreft, moet dan voorop gesteld worden, dat een koersdaling in de tweede helft van Augustus en in September allermint als een ongevoelbaar verschijnsel is te beschouwen. Van oudsher zijn immers de eerste vier, vijf maanden van het jaar een tijdvak van vaste stemming van het sterlingdevies, terwijl daarna een dalende tendens intreedt, die zich zoo ongeveer half Augustus begint te accentueeren tot eind September toe. De beweging van den goudvoorraad der Bank of England gaf bijna steeds een duidelijke indicatie van deze tendens, al waren er natuurlijk vaak krachten aan het werk, die den invloed van de herfstfinanciering compenseerden of zelfs overcompenseerden. 1928 en 1929, de beide laatste jaren vóór de crisis, die nog als min of meer normaal zijn te beschouwen, geven inderdaad een goudbeweging die met de klassieke stelling: eerste halfjaar meer vraag naar Ponden, tweede halfjaar meer aanbod strookt: in de eerste zes maanden 1928 steeg de goudvoorraad van de Bank of England met ruim $\pounds 16$ miljoen, van eind Augustus tot ultimo December liep deze voorraad weer terug met 22 miljoen; in de eerste vijf maanden 1929 steeg de goudvoorraad met 10 miljoen, daarna daalde hij tot de jaarswisseling weer met 10 miljoen. Nu moet men wel bedenken, dat een deel van die herfstbetalingen samenhang met Londen's positie als internationale credietmarkt, en dat maar een deel betaling van seizoensimporten vertegenwoordigde. Juist de credietoperaties zijn nu in de laatste jaren sterk ingekrompen. Maar desondanks is het omschreven verschijnsel voldoende aanleiding voor een koersdaling.

Temeer kan zulk een tijdelijke belasting van de betalingsbalans den koers drukken, wanneer toch reeds normaliter deze balans een passief saldo toont. En dit laatste is immers in Engeland het geval. Volgens de cijfers van den Board of Trade sloot de betalings-

balans — de „loopende posten”, zonder rekening te houden dus met de kapitaalbewegingen — over 1931 met een nadeelig saldo van $\pounds 104$ miljoen, terwijl in 1932 nog een passief saldo van $\pounds 59$ miljoen te registreren viel.

Over het loopende jaar zijn de betreffende cijfers natuurlijk nog niet bekend, maar aan de hand van hetgeen men van de ontwikkeling der handelsbalanscijfers weet, is toch wel een prognose te maken. In de eerste acht maanden van het loopende jaar was het invoersaldo 27 miljoen geringer dan in het voorgaande; houdt men dien maatstaf voor het heele jaar aan, dan zou er dus een vooruitgang zijn met rond 40 miljoen. Alle overige betalingsbalansfactoren als onveranderd aannemend zou er dan van het passieve saldo nog 19 miljoen overblijven. Men moet intusschen ongetwijfeld rekening houden met een verderen teruggang van de „onzichtbare uitvoeren”. Misschien een kleine verdere daling van de netto-inkomsten uit scheepvaart, maar in de eerste plaats van de ontvangsten uit overzeesche beleggingen. Die inkomsten schat men in de cijferopstelling over 1932 reeds op $\pounds 140$ miljoen tegen $\pounds 220$ miljoen in 1930. Maar mede in verband met het transfermoratorium in Duitschland en soortgelijke maatregelen in verschillende Zuid-Amerikaansche landen, waar de Engelse belegger steeds een graag geziene gast was, is te verwachten, dat over het loopende jaar weer een 10 à 15 miljoen in mindering van dezen post is gekomen, zeker wanneer men den intrest uit korte credieten meerekent. Men zou dan dus tot een betalingsbalans-deficit komen ad 30 tot 35 miljoen. Daarbij moet men dan weer bedenken, dat de oorlogslastenbetaling dit jaar veel minder heeft gekost. De betaling per 15 Juni van $\$ 10$ miljoen in zilver kostte Engeland slechts $\pounds 1,6$ miljoen tegen een normalen halfjaarstermijn van $\pounds 19$ miljoen. Erg groot is onder die omstandigheden dus het passieve saldo wel niet meer, maar een labiele munt heeft niet veel nodig!

Intusschen waren ook vóór Augustus diezelfde verhoudingen in de betalingsbalans daar — al is dan ook zooals boven gezegd de voorjaarstermijn gunstiger — terwijl toen, in de eerste helft van het jaar, het Pond toch herhaaldelijk van een vaste stemming blijf gaf, althans de stijging van den goudvoorraad van de Bank of England (van begin Jan. tot eind Juni met $\pounds 70$ miljoen) een indicatie was van een sterk actieve betalingsbalans.

In die periode werd dan ook de marktverhouding voor Sterling niet alleen bepaald door de „loopende posten” van de betalingsbalans, maar de kapitaalbeweging was een factor van overheerschende betekenis. Engelsch kapitaal, dat meer en meer verwachtte, dat ook in de gebieden, waar het in andere dan de sterlingvaluta geïnvesteerd was muntdepreciatie zou intreden, repatrieerde, terwijl uitheemsche kapitaalbezitters, waaronder niet in de laatste plaats Amerikaansche door diezelfde verwachting „vluchtten” in het Pond. *Toen echter Amerika den gouden standaard had verlaten, de voornaamste overgebleven goudlanden na het mislukken van de Londensche conferentie unaniem hun wil tot handhaving van den gouden standaard hadden doen blijken, verviel de aanleiding tot die kapitaalbewegingen. Zoodat eerst toen de „loopende posten” van de betalingsbalans hun normalen invloed op den sterlingkoers herkregen! En waar die posten zooals boven uiteengezet een tekort vertoonden was die invloed een koersdaling.*

Oorzaken van de koersfluctuaties van het Pond in October.

Veel minder gecomplieerd is de aanleiding tot de koersstijging na begin October geweest. Hier staan de loopende posten van de betalingsbalans bijna geheel buiten. Trouwens elke zoo plotselinge koersbeweging moet andere oorzaken hebben omdat immers de „loopende posten” maar zeer geleidelijk wijziging in vraag-en-aanbodsverhouding kunnen brengen. Deze

koersstijging is een direct psychologisch uitvloeisel geweest van de gelijktijdige opwaartsche beweging van den Dollar. Ook de speculatie — die bij de voorafgaande dalende tendens, getuige de betrekkelijk stabiele termijnnotering van Ponden, geen factor van groote beteekenis is geweest in tegenstelling tot de marktpositie van den Dollar — heeft zich daarbij niet onbetuigd gelaten. En een, niet eens omvangrijke, kapitaalverschuiving deed de rest.

Van toen af is dan ook het congruente koersverloop met den Dollar geen toeval geweest, er was een samenhang, hoofdzakelijk van psychologischen aard. Men wist, dat Engeland de Dollardepreciatie ongaarne zag en dat men van meening was, dat het Pond die daling althans tot op zekere hoogte moest volgen. Dit vermoeden was al voldoende om een zekere correlatie te leggen. Of ook van actieven invloed is sprake geweest in dier voege dat het Exchange Fund op de wisselmarkt opereerde is niet te zeggen, in elk geval heeft het tot de daling na 22 October zijn passieve medewerking verleend door niet zijn nivelleeringstaak te vervullen. Of in dit tijdvak dan wel in de voorgaande periode van daling medio Augustus tot begin October het fonds ooit zoover is gegaan om door aankoop van goud en/of deviezen den Ponden koers te drukken, dan wel of het zijn activiteit heeft beperkt tot het tegenhouden van koersstijging, daaromtrent tast men in het duister; vast staat slechts dat de activiteit van het fonds een voortdurende vertroebeling van de markt beteekent, en dat van eenig natuurlijk koersverloop geen sprake meer is.

Kapitaalvlucht, de voornaamste reden van de daling van den Dollar koers.

De koersbeweging van den Dollar geeft heel wat minder aanleiding tot commentaar en analyse. Van den aanvang af hebben de loopende posten van de Amerikaansche betalingsbalans buiten het koersverval van den Dollar gestaan. Weliswaar is — vooral in de laatste maanden en ondanks de depreciatie van de munt — het exportoverschot sterk teruggelopen, toch mag men nog aannemen, dat de betalingsbalans — zonder kapitaalsposten dan — een overschot geeft. Wel is ook dat overschot sterk teruggelopen; zoo was b.v. in de eerste acht maanden van dit jaar het uitvoeroverschot rond 60 miljoen kleiner dan verleden jaar; de oorlogsschulden die verleden jaar nog rond 100 miljoen in het laatje brachten leveren nu bijna niets op. En het hangt nu voornamelijk van den zwaarsten onzichtbaren passiefpost: toeristenverkeer af hoe het saldo van de „loopende posten” eruit zal zien. Intusschen is het niet waarschijnlijk, dat hier de verklaring voor de koersdaling in het bovenaangehaalde tijdvak kan liggen, te meer omdat juist in het tijdvak waarom het hier gaat het normale verloop eerder een surplus aan vraag naar Dollars zou hebben gebracht; immers de reden, die in den herfst het Pond aan druk onderhevig doet zijn, beteekent een omgekeerde tendens voor den Dollar. En die verklaring hoeft men daar ook niet te zoeken, omdat immers de kapitaalbeweging een meer dan voldoende verklaring geeft. Van den aanvang af is de kapitaalvlucht — zoowel door Amerikaansche beleggers zelve als door buitenlandsche, die eerst hun Dollarsaldi terugtrokken en daarna hun Dollarfondsen ten deele spuiden — de voornaamste aanleiding tot de Dollardaling geweest. En voor die kapitaalvlucht hoeft men de verklaring ook niet ver te zoeken. Voor het wakker houden van de vrees voor verdere depreciatie van de munt heeft de Amerikaansche regeering wel gezorgd. Dat begon immers al met het motief, dat voor de stopzetting van den gouduitvoer werd gegeven: de wensch om het prijsniveau omhoog te schroeven. Duidelijker bewijs van een niet door den nood opgedwongen, maar doelbewust muntsnoei kan al niet verlangd worden.

Ook de oplevingen, die af en toe op de Dollarmarkt optraden, waren grootendeels geïnspireerd door uitslatingen van de regeering. Zoo b.v. de stijging tus-

schen half Juli en half Augustus, die te beschouwen is als een uitvloeisel van de N.R.A.-campagne. Immers toen deze campagne begon, heeft president Roosevelt zich uitgelaten in dezen zin, dat hem het koersverloop van den Dollar voorloopig minder interesseerde; hij had nu immers andere pijlen op zijn boog. Toen daarna echter bleek, dat ook deze oplossing niet al te voorspoedig verliep, veranderde de financiële legerleiding weer het front, waaraan men in het halfjaar, dat sedert het tweede goudembargo is verlopen in de V. S. wel langzamerhand gewend moet zijn geraakt.

Daarop volgde dan ook prompt medio Augustus een koersdaling, die vooral te beschouwen is als een reactie op de voorafgaande hausse. Dat is dus de verklaring voor de aanvankelijk sterke koersdaling in het tijdvak, dat wij in den aanvang voor de analyse afbakenden. Het waren in de eerste plaats ook verkoopen van Dollarbonds door buitenlanders, die de daling veroorzaakten; uit Nederland b.v. heeft de arbitrage toen omvangrijke bedragen verkoop te verwerken gehad. Aan den anderen kant was er een vrijwel onbeperkte kapitaalexportmogelijkheid voor de Amerikanen zelf. Effectieve maatregelen tegen de kapitaalvlucht heeft de regeering niet genomen, hetgeen niet behoeft te verwonderen, omdat zij immers de depreciatie van de munt met welgevallen zag.

Oorzaken van de sterke fluctuaties van den Dollar koers in October.

Intusschen heeft natuurlijk ook de speculatie zich niet onbetuigd gelaten, hetgeen vooral is gebleken uit de stijging na 3 October, die op 16 Oct. zich zoo plotseling accentueerde. Zulk een sprongsgewijze beweging, die in één enkelen dag, zelfs in enkele uren den koers met meer dan 5 pCt. omhoog werkt, is bijna steeds een bewijs voor speculatieve operaties in casu voor contramindekking. Deze volte face van de speculatie was toe te schrijven aan de zooveelste frontverandering van de regeering, die intusschen ook alweer allerminst duidelijk was. En die tenslotte heelemaal geen frontverandering bleek te zijn. Uit de in de V. S. langzamerhand traditioneel geworden „goedingelichte bronnen” was nl. het bericht gekomen, dat president Roosevelt stabilisatieplannen overwoog. Eenige weken lang hing een verklaring zijnerzijds over dit onderwerp „boven de markt”, hetgeen de kapitaalbeweging, die tevoren den koers van den Dollar had gedrukt, deed stoppen, en de normaal loopende posten der betalingsbalans hun invloed op het koersverloop weer hergaf. Welke invloed, zooals hierboven uiteengezet, een langzame stijging was; daarna volgden toen de spanning door het uitblijven der verklaring was verhoogd de contramindekkingen, die vooral op Maandag 16 October den koers bij sprongen omhoog deden gaan.

Toen kwam echter op 22 October de lang verbeide radiorede van President Roosevelt, die allesbehalve stabilisatieplannen bevatte, doch veeleer den wensch der regeering onderstreepte om voor alles den Dollar te gebruiken als wapen in den strijd om de verhooging van het prijsniveau. Zoodat dus opnieuw een reactie volgde, die althans aanvankelijk, wat de drijvende kracht betreft, weer geheel gelijk te stellen is aan vorige koersbewegingen: zij was een uitvloeisel van het psychologisch effect der verklaringen van de regeering. Dit ondanks het feit dat de regeering sedert die laatste verklaring niet meer aangewezen is op de uitwerking harer uitslatingen op het marktverloop. Zij kan thans de koersen direct beïnvloeden zoals de Engelsche regeering dat al sedert Juni 1932, toen het Exchange Equalisation Fund werd geïnaugureerd, doet. Immers president Roosevelt heeft op 22 October aangekondigd, dat door bemiddeling van de Refico de regeering goud zal aan- en verkoopen. Aanvankelijk beperkte men zich tot aankoop van in de Ver. Staten voortgebracht goud, waarvan de prijs

werd vastgesteld boven de pariteit van den wereldprijs. Al heel spoedig werd inmiddels meegedeeld dat men ook buiten Amerika tot aankoop zou overgaan, op kleine schaal is dit al geschied, maar noemenswaard zijn deze transacties nog niet geweest, niet te vergelijken bijv. met den omvang der activiteit van het Engelsche koersfonds. Welk resultaat mag men van deze goudpolitiek verwachten?

De Amerikaansche goudpolitiek.

Zoolang de aankopen tot het inheemsche goud beperkt waren kon nauwelijks eenig effect worden verwacht; immers het is wel erg naïef om een prijsstijging te verwachten alleen door een verhooging van den goudprijs. Het is wel opvallend, dat juist een regering, die zoo moedwillig het goud onttroonde door deze politiek blijkt geeft zulk een grooten invloed aan datzelfde goud toe te kennen.

Het geval wordt natuurlijk anders, wanneer men ook goud van elders afkomstig gaat kopen. Het staat wel vast dat men aldus — en waarschijnlijk reeds met betrekkelijk weinig omvangrijke bedragen — den dollarkoers sterk omlaag kan forceeren. Maar het effect daarvan op het prijsniveau is ook weer kwestieus. Het voorbeeld van het bijna constant gebleven Engelsche prijspeil ondanks een depreciatie van rond een derde, is langzamerhand klassiek geworden, als bewijs voor de stelling, dat wanneer de muntwaarde van een land, dat voor een groot aantal stapelartikelen, hetzij als vrager of als aanbieder, op de wereldmarkt een domineerende positie inneemt daalt, er groote kans is dat de wereldprijs (in stabiele munt uitgedrukt) omlaag gaat en de prijs in gedeprimeerde munt ongewijzigd blijft. De „Economist” heeft zeer terecht in een beschouwing over president Roosevelt's radiorede daarop nog eens gewezen. De „Statist” daarentegen blijkt minder pessimistisch, dit blad wijst op den mogelijken psychologischen invloed op de prijzen. En het heeft daarbij het prijsverloop van een groot aantal stapelproducten in de eerste maanden van de dollardepreciatie aan zijn zijde. Toen het blad de hoop uitsprak, dat ook dit keer dezelfde invloed niet zou uitblijven, heeft het echter over het hoofd gezien, dat een zuiver psychologische reactie — voorloopig zonder materieelen ondergrond — wel één keer de prijzen kan beïnvloeden, maar dat wanneer sedertdien de desillusie is gevolgd en het kaartenhuis in elkaar is gezakt, eenzelfde basislooze stimulans wellicht nauwelijks of geen effect sorteert.

En indien er al tijdelijk resultaat is, dan moet men toch rekening houden met een groote kans, dat een reactie dat resultaat geheel of ten deele weer ongedaan maakt, omdat immers, zoolang de prijsstijging alleen secundair gevolg is van den wisselkoers en niet door uitzetting van de circulatie van binnenuit hechter is gemaakt, elk oogenblik een reactie kan intreden doordat òf de wisselkoers terugloopt òf het wereldprijsniveau inzakt.

Daarbij komt nog, dat men niet eens weet, wat eigenlijk de bedoeling der regering met den nieuwen maatregel is: alleen maar stijgingen van den koers tegen te gaan zooals die sedert 3 October plaats vond, derhalve den dollar remmen in zijn natuurlijke neiging tot stijging — een soortgelijke actie dus als van het Engelsche niveleeringsfonds — dan wel of men den koers verder wil drukken beneden het laagterecord van tot nu toe op 3 October. Dit laatste is nu bijna bereikt, en het is de vraag of men verder wil gaan. Van de reactie der goederenprijzen op de tot nu toe „behaalde” daling zal in deze veel afhangen; toonen die geen duidelijken invloed, dan zal men waarschijnlijk weer het front verleggen. Houdt men nog steeds vast aan den wensch om het prijspeil op te voeren, dan zal men tenslotte tot de erkenning moeten komen, dat het eenig afdoende middel is: inflatie, derhalve aanpassing van de circulatie aan de reeds voltooide depreciatie van den wisselkoers. Daarbij zou men dan van rigoureuze middelen gebruik moeten maken, niet

van lapmiddelen zonder eenige reële beteekenis als renteverlaging enz., maar: dekking van begrootingstekort door biljetten, opkopen van voorraden door de regering, dan wel credietverleening op groote schaal op die onverkochte voorraden, enz.

Verschillen tusschen de positie van het Pond en van den Dollar.

En wat zal nu de toekomst voor de beide munten brengen? Wanneer men die vraag stelt, dan moet men zich terdege rekenschap ervan geven, dat de beantwoording niet afhangt van objectief vaststaande en meetbare factoren, maar dat het koersverloop van beide valuta's reeds sedert zeer geruimen tijd bijna geheel afhankelijk is van doelbewuste machinatie door de regering.

Wat het sterlingdevies betreft mag men vaststellen dat de inzichten der regering op het punt der stabilisatie principieel gewijzigd zijn. Chamberlain heeft immers uitdrukkelijk verklaard, dat terugkeer tot het goud uiteindelijk doel is. Maar wanneer? En op welk peil? Engeland moet op die vraag volkomen eerlijk antwoorden, dat op het oogenblik daarvan nog niets gezegd kan worden. Want de toestand van de betalingsbalans duldt nog geen stabilisatie. Wanneer de oorlogsschulden als een blijvende last zouden moeten worden beschouwd, dan is er jaarlijks nog een vrij belangrijk surplus aanbod van ponden boven vraag, zoodat er voor stabilisatie nog geen plaats is. Wordt er omtrent die schuld een regeling getroffen, dan kan men over stabilisatie gaan denken, maar zelfs dan is de vraag op welk peil niet makkelijk te beantwoorden. Pas sedert en mede als gevolg van de depreciatie is de handelsbalans in de laatste jaren een aanmerkelijk gunstiger beeld gaan vormen. Men kan vrijwel zeker aannemen, dat Engeland zich niet kan permitteeren vóór de stabilisatie den koers van de valuta belangrijk te doen stijgen, zooals dat vóór het weder invoeren van den gouden standaard in 1925 het geval was. De pondenval was immers het gevolg van zwakte; de im- en exportverhoudingen waren de chronische aanleiding tot den koersval, die slechts door de acute kapitaalafvloeiing werd verhaast.

In Amerika staat de zaak er heel anders voor. Wanneer de regering in de Ver. Staten spreekt over langzaam tasten naar het natuurlijke peil van den dollar, dan is dat niets anders dan hypocrisie, want dat natuurlijke peil was en is nog de oude goudpariteit, misschien zelfs nog wel een kleinigheid hooger. Op dat peil zijn de loopende posten van de betalingsbalans niet alleen in evenwicht geweest, maar er was zelfs een overschot. Wanneer nu inmiddels in Amerika een inflatie van beteekenis had plaatsgevonden, waardoor het algemeene prijsniveau belangrijk gestegen was, inclusief het niveau der loonen, dan zou de toestand veranderd zijn. Maar de prijsstijging is — voor zoover daarvan nog wat over is — alleen voor stapelartikelen van beteekenis, en die prijzen zijn voor het verloop der wisselkoersen niet primair, doch secundair. Natuurlijk hebben de N.R.A.-codes wel den kostprijs, ook van vele uitvoerproducten verhoogd, maar toch mag men aannemen, dat ook na een zeer krachtige stijging van den dollarkoers nog de in- en uitvoerverhoudingen van dien aard blijven, dat uit hoofde van de loopende posten der betalingsbalans de stabiliteit van den dollar verzekerd kan blijven. In dat opzicht is de situatie van pond en dollar zeer sterk verschillend. Zoowel het tijdstip als de hoogte der stabilisatie van den dollar ligt geheel in handen van de Amerikaansche regering. Zelfs wanneer straks de regering mocht besluiten door inflatie het prijsniveau op te voeren, dan nog zou, zelfs bij een stijging van eenige tientallen procenten, de dollarkoers onveranderd kunnen blijven, misschien zelfs wat omhoog kunnen gaan, bij een eventueele stabilisatie heeft men ook dan nog een vrij groote bewegingsvrijheid, wat van Engeland zeker niet gezegd kan worden.

C. A. KLASSE

ALWEER PARADOXEN.

Prof. Dr. N. J. Polak schrijft ons:

De heer Jan Schilthuis verplicht mij, mijn paradoxen van 11 October nog met enkele aan te vullen.

Hij verwondert zich, dat ik voor mijn luchtig stukje met diep-ernstigen ondergrond de E.S.B. heb gekozen en vreest van de combinatie van mijn luchtigen toon en de reputatie der E.S.B. verbreiding van holle leuzen. Mijn boutade had te ernstigen ondergrond voor het Stuiversblad of de Lach. Zij had weer een te politieke ondergrond, om haar zonder gevaar voor transpositie in holle leuzen te plaatsen in alom haastig gelezen bladen of in partijkranten. De ondergrond was slechts te peilen door goede verstanders, zooals juist de lezers der E.S.B. zijn. Moet ik van den heer Schilthuis nu begrijpen, dat een goed verstaander een aantal lange artikelen noodig heeft? Dit ware alweer een paradox.

Over het „afmaken” van de democratie zal ik niet veel zeggen. Ik vermoed, dat de heer Schilthuis en ik het volkomen eens zijn, dat de democratie, in den zin van volksinvloed op de regeering, tegen de veelvuldige aanvallen dient te worden verdedigd. Wat „afgemaakt” moet worden is de ruim verbreide gewoonte om demagogie democratie te noemen. De verwarring tusschen beide is zoo algemeen, dat ik mocht schrijven: democraten noemen *wij*. . . enz. In ons spraakgebruik vinden wij toch deze paradox: *wij* beteekent niet altijd *ij plus ik*, maar ook de groote meerderheid van *men*, vaak zelfs zonder jou en mij. Evenals *je* ook *men* kan beteekenen, exclusief jou.

Ik had, zegt de heer Schilthuis, moeten wachten op de daden der regeering, die in de door mij gewenschte richting zullen gaan. Dit lijkt mij al zeer paradoxaal. Kan men, als de Regeering in de Millioenennota aankondigt temporiseering van den wegebouw, verwachten, dat zij in de Memorie van Antwoord versnelde uitvoering van werken, waaronder ook aanleg van wegen, zal in uitzicht stellen? Kan men in een week, waarin heffing op heffing voor het Landbouwcrisisfonds wordt opgelegd, maatregelen verwachten tot verlaging van de kosten van het levensonderhoud en van de productiekosten en lasten van het bedrijfsleven?

Over den landbouwsteun is de heer Schilthuis al even kort als ik was. Discussie is daardoor uitgesloten. Alleen over het streven om een belangrijken bedrijfstak voor wissen ondergang te behoeden wil ik even opmerken, dat ook mij dat streven sympathiek is. Mits men niet verder gaat dan dat behoeden voor ondergang en men niet tevens den ondergang van andere belangrijke bedrijfstakken bevordert. Voor tal van bedrijfstakken acht men den ondergang nog niet nabij, zoolang de sterkste ondernemingen nog genoeg weerstand bezitten om de verliezen te dragen en de zaak slepende te houden. Bij de agrarische bedrijven, waar de kostprijnsverschillen veel grooter kunnen zijn dan in de industrie, tracht men de zwakke broeders voor verliezen te vrijwaren, waardoor den sterkeren, die nog weerstand genoeg hadden om het nog een poosje „uit te zingen”, extra baten toevallen. Getuigen de stijgende grondprijzen.

De kwijnende industrie brengt steun op voor boeren, die tot hooge prijzen grond koopen. Dit zij mijn slotparadox.

DE GOUDEN STANDAARD.

Dr. G. C. A. van Dorp schrijft ons:

De heer Hulshoff Pol zou een management van de waarde van het goud door onderlinge afspraak van de centrale banken, als door mij aangegeven (reeds vroeger door Prof. Verrijn Stuart aanbevolen als management within the gold) aannemelijk achten, maar moeilijk bereikbaar, gezien ook nu weder de onmogelijkheid om op de Economische Conferentie te Londen tot resultaten te komen. Zijn evenwel de slechte resultaten der Economische Conferentie niet

voor een groot deel daaraan te wijten, dat het goudblok voor een dergelijke mogelijkheid geen oog heeft? Zou op een dergelijke basis met Cassel en met de Engelsche regeering geen samenwerking te krijgen zijn? Engeland heeft steeds te kennen gegeven gaarne tot het goud terug te komen, mits het spel juist gespeeld wordt. D.w.z. mits het goud een waardevast geld waarborgde. De Ver. Staten zijn van het goud afgegaan, nadat zij in het voorjaar 1932 getracht hebben onder vasthouden aan den gouden standaard de deflatie te stuiten. Zij zijn toen niet geslaagd. Twee oorzaken hebben in het bijzonder dat slechte gevolg gehad. In de eerste plaats was hun eigen bankwet daartoe ongeschikt. Deze veroorloofde o.a. niet aan hun centrale banken papieren geld als wettig betaalmiddel uit te geven zooals de Engelsche Bank en De Nederlandsche Bank dat recht hebben. De andere oorzaak was deze, dat de andere goudlanden, waaronder ook Nederland, eene andere bankpolitiek volgden, waardoor het goud naar deze afstroomde. Wij hebben dus de fout in dezen ook bij ons zelf te zoeken.

MOET INDIË VAN DEN GOUDEN STANDAARD AF?

Mr. W. J. L. van Es schrijft ons:

Sterk krijg ik den indruk, dat de heer H. P. de argumenten van zijn opponenten niet begrepen heeft, ondanks zijn goede bedoeling. Wat mij betreft, moet ik zijn omschrijving van muntcorrectie als „aanpassing van de geldsituatie aan de goederenpositie”, verwerpen. Deze omschrijving is alleen juist, wanneer men de *gemiddelde* en *blijvende* goederenprijzdaling in hoofdzaak uit overproductie verklaart (wat dan ook de heer H. P. voor alle en ook koloniale producten volhoudt). Dit wordt afdoend weersproken door de synchrone prijsdaling van zilver al van vóór 1925.

Mij in het bijzonder dicht hij stellingen toe, die ik niet voorstond. Ik ben niet zoo „gebarbariseerd” als hij denkt. Juist lang genoeg in het Verre Oosten om van goudwaan bevrijd te worden, ben ik al tweemaal langer in Nederland terug.

Nimmer repte ik van „nutteloozen bovenbouw”.

Men kan de wijzers der klok niet terugzetten en geen slagschip van £ 3 miljoen in baar betalen.

Bimetallisme stelde ik voor de toekomst voor (en dan nog alleen, zolang men „metallisch” denkt), niet voor het nabije heden, waarvoor ik het, als onmogelijk, verwierp, zoolang onze standaard niet van zijn fouten ontdaan was.

Een zilveren standaard, zooals hij dien denkt, bepleitte ik nooit. Ik heb bepleit afschaffing der „nuttelooze minimumdekking”. (Crisis en Monetair Stelsel blz. 104). Bij Mlynarski: „The functioning of the gold standard” vindt hij daarvoor de noodige argumenten, en tevens, dat de noodzakelijke hervorming afstuit op „populair vooroordeel”, dat nu niet bepaald op straat behoeft te worden gezocht. Ook in sommige wetenschappelijke kringen, ziet men nog steeds niet in, dat, in den zoogenaamden gouden standaard, twee tegenstrijdige functies aan den monetair goudvoorraad waren opgedragen. De „steriele” functie van minimumdekking had als een soort blinde darm, reeds in 1928, 80 pCt. van den monetair voorraad opgeslokt. De overige 20 pCt., bestemd voor „overdekking”, d.w.z. voor de „vruchtbare” functie van wisselkoersreserve, waren in handen van twee groote crediteurstaten. Debiteurstaten hadden dus geen reserve toen zij, bij het uitbreken van de korte-golf-„crisis” van 1929 terug moesten vallen op goud-reserves, bij gebreke van winst op export. Daardoor een snelle rijzing van goud, die verdere verwarring en blijvende „depressie” bracht.

Daar populair vooroordeel, ook ter Conferentie, wel eens de noodzakelijke hervorming zou kunnen tegenhouden, bepleitte ik bij voorbaat andere middelen, w.o. voor *dadelyk* en *tijdelijk* gebruik, eventueel een managed currency, gebaseerd op indexcijfer

van zilver in goud, welke currency door goud zou moeten worden verdedigd, juist om het zilver niet in beroering te brengen. (Cr. en Mon. St. blz. 90). (Zooals Engeland zijn huidige currency met goud verdedigt).

Onder zulke omstandigheden mogen wij, „rebus sic stantibus”, verwachten, dat de ouderwetsche zilveren standaard, voortbestaand in Azië, stabiel zal blijven, dan ten huidige dage de gouden, of dan de goederenindex, waarbij in dit tijdsgewricht groote storingen te verwachten blijven. Dat theoretische zilverpeil is op die wijze verdedigbaar, hetzij men een correctie tot 30, dan wel tot 50 pCt. van het huidige goudpeil noodig acht. Deze standaard sluit „inflatie” uit. Maar ik ben geen „Prinzipienreiter”, en kan mij met elke andere behoorlijke oplossing (ook een zorgvuldig gekozen goederen-index) vereenigen.

KORREKTIE VAN MUNT EN VOORSTELLING.

Prof. G. Gonggrijp schrijft ons:

Ik wil geen plaatsruimte vragen voor een dupliek tegen mr. Hulshoff Pol, ook niet voor een bespreking van die punten, waar hij naar mijn meening de plank geheel mislaat. Maar de heer Hulshoff Pol schuift zijn tegenstanders meeningen in de schoenen, die de hunne niet zijn. Ik voor mij moet daarom de voorstelling corrigeren, als zou ik voorstander zijn van Mlynarski's devaluatie, van de ene dag op de andere tot stand gebracht. Ik ben voorstander van een werkelijke muntcorrectie, en daarvoor is nodig, dat men een tijd lang op een papieren valuta vaart (blz. 758, kolom 1). Ik heb slechts er op gewezen, dat men desnoods de wettelijke devaluatie plotseling zou kunnen doorvoeren, indien men vreest, dat voor ons de bezwaren en gevaren van een papieren valuta te groot zijn. Wij geven dan, zoals ik schreef, de mogelijkheid van een juiste muntcorrectie prakties gesproken op, een prijs, die ik niet zou willen betalen, alvorens, aannemelijk gemaakt ware, dat b.v. door onze grote geldmarkt met zijn internationale betekenis een papieren valuta, ook als overgangsmaatregel, te gevaarlijk is. Met „muntcorrectie op goudbasis” werd dus bedoeld een correctie, ondernomen met de uitgesproken bedoeling om de geldeenheid weer aan het goud te koppelen, zodra er tekenen van een heronden evenwicht zijn.

MOET INDIË VAN DEN GOUDEN STANDAARD AF?

Mr. D. J. Hulshoff Pol schrijft ons:

In tegenstelling tot dr. van Dorp meen ik, dat het niet alleen de goudlanden zijn, die geen oog hebben voor een management within the gold, maar ook de andere landen: een dergelijke politiek van waardevast goud doet wel opgeld in theoretisch-economische kringen, doch in het algemeen niet in de kringen der practici, die de macht in handen hebben. Zelfs voor de nationale geldpolitiek moeten laatstgenoemden hiervan niet veel hebben. De positie van Engeland is overigens zwak, omdat dit land thans zoo sterk van de Ver. Staten afhangt en President Roosevelt weliswaar verklaart aan te sturen op een dollar, die voor generaties waardevast zal zijn (dit is natuurlijk een stukje demagogie), doch intusschen bezig is het daarvoor juiste peil van den dollar te „zoeken”, d.i. den koers flink naar beneden te drukken.

Dat ik volgens Prof. Gonggrijp en Mr. van Es mijn critici zou hebben misverstaan, ligt, voor zoover zulks inderdaad het geval is, grootendeels aan onduidelijkheid hunnerzijds. Zoo is eerstgenoemde heer op blz. 757, 1e kolom en 758, 2e kolom zoo weinig duidelijk omtrent de vraag of hij nu dadelijke muntcorrectie wil dan wel niet, dat ik het eerste meende te kunnen aannemen. Hiertoe had ik te meer aanleiding, omdat, indien Prof. G. had bedacht, dat er zooiets als een muntwet bestaat, die onmiddellijke cor-

rectie eenvoudig onmogelijk maakt, alle bespiegelingen inzake een dadelijke correctie zonder meer achterwege zou hebben gelaten. M.i. vertoont Prof. Gonggrijp een ontstellend gebrek aan werkelijkheidszin, want hoe hij kan meenen met zijn „correctie” de suiker-, rubber-, tin- en andere Indische industrieën te zullen redden of zelfs krachtig te kunnen helpen, is mij een raadsel, omdat het toch zonneklaar moet zijn, dat zij lijden aan het euvel van een teveel aan product.

Het bezwaar van Mr. van Es tegen mijn omschrijving van muntcorrectie kon ik niet deelen, omdat deze correctie nu eenmaal gegrond is op de overweging van een tekort aan goud en dus ten doel heeft de geldsituatie beter aan de goederenpositie aan te passen.

Dat al vóór 1925 een synchrone prijsdaling van zilver met de goederen plaats heeft gehad, is nog zoo zeker niet. Uit de indexcijfers op blz. 65 van Mr. van Es' boek blijkt, dat in de zilverwereld het cijfer van de goederen steeg van 101 in 1922 op 122 in 1925 en van goud van 71 op 76. In 1929 zijn de cijfers 135 en 100. Alleen ten aanzien van een 18-tal grondstoffen bedoeld op blz. 73, komt het beter uit.

Wat de „nutteloze bovenbouw” betreft, ben ik tot die interpretatie van de zienswijze van den heer van Es gekomen door het begin van de 5e alinea van zijn artikel in het nummer van 4 October jl.: „Bij zilver bestaat geen storende bovenbouw. Crediet-inflatie of deflatie speelt hierbij geen rol”. Mijn interpretatie dus rectificeerende door in aanmerking te nemen, dat Mr. van Es geen „nutteloze minimumdekking” wil doch overheveling van deze dekking naar de wisselkoersreserve, blijf ik volhouden, dat de kans op inflatie groot is, omdat bij opneming van het zilver in het geldstelsel (en dit moet tenslotte toch principieel de bedoeling zijn van den heer van Es), dat zilver mede in de wisselkoersreserve wordt opgenomen en vandaar wegens het verband tusschen het internationale wisselverkeer en de binnenlandsche (papieren) geldcirculatie het prijsniveau mede zal beïnvloeden.

Nu zegt de heer van Es, dat hij bimetalisme eerst voor de toekomst voorstelt en voorloopig een overgangsmaatregel wil, b.v. als bedoeld op blz. 90 van zijn boek (niemand zou die tijdelijke maatregel daar ter plaatse zoeken: een bewijs te meer van de groote onoverzichtelijkheid van zijn boek); bedoelde maatregel bestaat dan hierin, dat een managed currency wordt aangenomen, gebaseerd op indexcijfer van zilver in goud te verdedigen door goud alléén. Hiertegenover merk ik op, dat de opvattingen van den heer van Es niet moeten worden beoordeeld naar overgangsmaatregelen, die niemand in beginsel iets kunnen schelen, maar naar het principieele stelsel, dat hij beoogt, en dat kan, zooals ik in mijn vorig artikel opmerkte, in wezen niet anders dan een bimetalisme zijn (tenzij, wat ik wel niet denk, de heer van Es het zilver als monometalisme voorstaat). En het overgangsstelsel moet wel, uitgaande van de opvattingen van den heer van Es, dat er al jaren een tekort aan goud is en dat zulks ook in de toekomst te verwachten is, als heel erg gebrekkig gekwalificeerd worden, want al spoedig zal zich weer een gebrek aan goud voordoen, dat het stelsel zal doen vastlopen. Aan „rebus sic stantibus” heeft niemand wat, als ook voor de toekomst een tekort aan goud zal moeten worden verwacht, zoodat een correctie tot 30 of 50 pCt. van het huidige goudpeil slechts tijdelijk soulage zou geven.

De opmerkingen van Mr. van Es over een goederen-index of het z.g. in de toekomst niet-metallisch denken, behoeven in dit verband niet te worden beantwoord, omdat in die omstandigheden de zilveren goudkwestie toch geheel van de baan zou zijn en thans behandelen wij juist alleen en uitsluitend de vraag, of het goud alleen moet worden gehandhaafd dan wel het zilver er bij genomen moet worden.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE VOORUITZICHTEN VAN DEN GRAANUITVOER VAN SOVJET-RUSLAND.

Prof. B. Brutzkus te Berlijn schrijft ons:

Door de omstandigheden, waarin de Russische huishouding thans verkeert, is de uitvoer van graan niet gerechtvaardigd. Slechts een dictatorische regering, die geen rekening houdt met de behoeften van de volksmassa's, kon den aanzienlijken uitvoer van graan in de jaren 1930/31 en 1931/32 tot stand brengen; dit moest echter noodzakelijkerwijze katastrofale gevolgen hebben. Betreft het hier wellicht slechts een ongunstigen toestand van voorbijgaanden aard?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moet men er zich een beeld van vormen, hoe het tot de huidige ongunstige verhouding tusschen de behoefte aan en de voorziening van graan is gekomen. De huidige ongunstige situatie is ontstaan, doordat de bevolking van Rusland thans 15 pCt. grooter is dan vóór den oorlog, terwijl de met graan bebouwde oppervlakte van vóór den oorlog nauwelijks werd bereikt. Bovendien zijn de oogsten per eenheid bebouwde oppervlakte gedaald. Dientengevolge zijn de graanoverschotten in Rusland verdwenen.

De onvoldoende met graan bebouwde oppervlakte is ten deele een gevolg van het feit, dat de graanbouw in de centrale dichtbevolkte gebieden door de enorme uitbreiding van andere cultures beperkt werd. Dit houdt verband met de industrialisatiepolitiek. De z.g. technische cultures, zoals vlas, suikerbieten, katoen, enz., die industriële grondstoffen leveren, worden door de Sovjet-regering, vergeleken met de graancultuur, beschermd. Als gevolg van deze politiek bedroeg de bebouwde oppervlakte van de technische cultures in 1932 15,1 miljoen H.A.; zij was driemaal zoo groot als vóór den oorlog; dit had een overeenkomstige vermindering van de met graan bebouwde oppervlakte, inzonderheid in de dichtbevolkte gebieden, tengevolge.

Ten opzichte van de ontginning van nieuwe landbouwgebieden door de kolonisatie van de boeren, zooals zulks vóór den oorlog op groote schaal geschiedde, staat de Sovjet-regering over het algemeen afwijzend. Zij zou ontginning van nieuwe gebieden in het kader van de staatsbedrijven, inzonderheid van de staatsgraanbedrijven (Sernosovchosi), willen doorvoeren. Op deze wijze was de Sovjet-regering in staat, de sedert de catastrofe van 1921/22 braakliggende akkers in het Zuid-Oosten van Europeesch Rusland in de laatste jaren in cultuur te brengen. Een ontginning van geheel nieuwe gebieden is haar echter slechts in zeer beperkte mate gelukt. De Duitse agrarische deskundige in Moskou, Dr. Otto Schiller, berekent, dat onder het Vijfjarenplan nauwelijks 4 miljoen H.A. nieuwe grond werd ontgonnen.¹⁾

De verminderde oogstopbrengsten hangen nauw samen met de vernieling van de groote bedrijven, de groote boerenhofsteden en met den chaos, welken de gedwongen collectivisatie in den landbouw heeft gesticht.

Het is nauwelijks te verwachten, dat in de toekomst het graan weder de andere cultures zal verdringen. Wel heeft men de ontwikkeling van de technische cultures te ver doorgevoerd. Zij behoeven een nauwlettende verzorging, en daar zij deze in den socialistischen landbouw niet krijgen, zijn de resultaten fataal: De oogsten per eenheid bebouwde oppervlakte van de technische cultures bereiken nauwelijks de helft van die van vóór den oorlog, hoewel zij ook destijds vrij laag waren. De Sovjet-regering is tenslotte tot de overtuiging gekomen, dat het geen zin meer heeft, de ontginning van de technische cultu-

¹⁾ Dr. Otto Schiller. „Die Krise der sozialistischen Landwirtschaft der Sowjetunion“. Berlijn 1933, S. 13.

res uit te breiden; zij streeft thans uitsluitend naar een betere verzorging daarvan. Toch zal Rusland in het teeken van de intensivering van den landbouw en de industrialisatie blijven. Tot een inkrimping van de bebouwde oppervlakte der technische cultures zal het dus niet komen.

Het grootste onheil heeft de gedwongen collectivisatie op het gebied van de veeteelt gesticht. Volgens berekeningen van competente onderzoekers zou de omvang van den veestapel zelfs met de helft zijn gedaald.²⁾

Wil Rusland in staat zijn geregeld een grooten graanuitvoer, zooals vóór den oorlog bestond, te ontwikkelen, dan moet de Russische graanhuishouding allereerst den grooten achterstand van de laatste 20 jaren weder inhalen, d.w.z. de ongunstige verhouding tusschen de bevolking en de bebouwde oppervlakte herstellen en in de tweede plaats moet zij zich eveneens in overeenstemming met den verderen groei der bevolking ontwikkelen. Een toeneming van de met graan bebouwde oppervlakte in het tempo van vóór den oorlog zou dus thans reeds lang niet voldoende zijn.

De uitbreiding van de met graan bebouwde oppervlakte van Rusland stuit echter reeds op natuurlijke grenzen. Terwijl men vóór den oorlog in de groote vlakten van de Ver. Staten een regenval van 380 mM. als grens voor den graanbouw beschouwde, strekte de kolonisedrang van den Russischen boer zich uit tot gebieden met een regenval van 250 mM. De kolonisatie van Europeesch Rusland is reeds lang vóór den oorlog tot staan gekomen. Een geringe uitbreiding van de bebouwde oppervlakte heeft echter nog wel plaats gehad.

In Aziatisch Rusland bestaan nog zekere koloniatemogelijkheden. Doch de ontwikkeling van de koloniatiebeweging vóór den oorlog toont duidelijk, dat ook hier de beste gronden over het algemeen reeds bezet waren. De enorme Kirgiezen-steppe (Kasakstan), het grootste nog overgebleven koloniatiegebied, kenmerkt zich in hooge mate door een vastelandsklimaat, waardoor de graanbouw hier met een groot risico gepaard gaat. De graanoverschotgebieden van Aziatisch Rusland liggen ook zeer ver van de binnenlandsche markten van Europeesch Rusland en van de uitvoerhavens verwijderd. Om deze reden moest het graan in hoofdzaak op de in de laatste jaren sterk uitgebreide markten van Siberië en Turkestan worden aangevoerd. Wij mogen niet verwachten, dat door snelle uitbreiding van de met graan bebouwde oppervlakten in Aziatisch Rusland een aanzienlijke graanuitvoer in de toekomst mogelijk wordt.

De nog zeer geringe Russische oogsten kunnen, zooals vanzelf spreekt, worden opgevoerd. Dit is echter een langzaam proces, waartegenover een stijging van de bevolking staat. Men dient er rekening mede te houden, dat een voortschrijdende ontwikkeling van de Russische volkshuishouding tot een betere voedselvoorziening van de bevolking zal leiden; dan moet ook het graanverbruik (inzonderheid het voergraan voor de behoeften van den veeteelt) per hoofd der bevolking toenemen.

De Sovjet-regering steunde haar optimistische verwachtingen omtrent den snellen vooruitgang van den Russischen graanbouw op de socialisatie van den landbouw. Derhalve moeten wij de waarde van den nieuwen bedrijfsvorm hier in het kort bespreken. Van beslissende beteekenis is het vraagstuk van de collectiviseering van den boerenlandbouw, want dit deel omvat ruim 90 pCt. van de totale met graan bebouwde oppervlakte van de Sovjet-Unie.

De Russische boeren waren op het collectieve leven door hun verleden geenszins voorbereid. Nooit en nergens heeft een Russische „Umteilungsgemeinde“

²⁾ Dr. Schiller t.a.p. blz. 27.

een gemeenschappelijke huishouding gevoerd, en slechts door de strengste dwangmiddelen konden de Russische boeren in collectieve bedrijven worden bijeengebracht. Dienovereenkomstig is ook de toekomst van de collectieve bedrijven zeer onzeker. Zij zijn eigenlijk geen echte coöperatieve vereenigingen. De leden ontvangen wel geen bepaald loon en zijn op de opbrengsten van het bedrijf aangewezen; indien deze slecht uitvallen, moeten de leden verhongeren. De keuze van het bestuur heeft echter volgens de aanwijzingen van de communistische partij plaats en de meest belangrijke vraagstukken van het interne leven van de collectieve bedrijven worden door besluiten van de centrale regering opgelost. Het bestuur heeft in hoofdzaak tot taak de bevelen der regering strikt op te volgen, inzonderheid wat betreft de tijdige aflevering van het graan. De bestuursleden zijn meer ambtenaren dan vertegenwoordigers van de belangen der leden. Het is derhalve geen wonder, dat het grootste deel der boeren de collectivisatie als een „tweede lijfeigenschap” gevoelt.

De taak, die de collectieve bedrijven zullen moeten vervullen, is veel te gecompliceerd; hun leiders, die op een laag cultureel peil staan; zijn hiertegen niet opgewassen. Op deze wijze heerscht er in de collectieve bedrijven groote wanorde. Nooit groeide er op de Russische akkers zooveel onkruid, als na de collectivisatie. Daarbij is de bevolking door de bovenmatige belastingen zoo ontmoedigd, dat zij een aanzienlijk deel van het graan ongeogst op de akkers laat staan, een verschijnsel, dat tevoren nimmer werd opgemerkt. Tenslotte kwam het tot diefstallen op groote schaal van het niet gedorschte graan van de velden, want op deze wijze hoopten de leden zich nog vóór het betalen van de belastingen van het allernoodigste te voorzien. Teneinde in de collectieve bedrijven eenige orde te scheppen, zag de regering

zich tenslotte genoodzaakt haar toevlucht te nemen tot een strengen terreur. Deze nieuwe terreurgolf getuigt van de onhoudbare toestanden, die in den collectiviseerden landbouw heerschen.

De andere maatregel, waarvan de Sovjet-regering een aanzienlijken vooruitgang van den Russischen landbouw verwacht, is de mechanisatie. In 1932 werkten in den Russischen landbouw ongeveer 150.000 tractoren. De positieve beteekenis van dit feit wordt echter daardoor waardeloos, dat terzelfder tijd een enorme vernietiging van de levende inventaris heeft plaats gehad. Het aantal werkpaarden is sedert de collectivisatie ongeveer met de helft verminderd, en op deze wijze heeft, ondanks de verbreiding van de tractoren, niet een vooruitgang, doch een achteruitgang van de trekkracht in den Russischen landbouw met ongeveer een derde plaats gevonden.

Beteekent de mechanisatie van den landbouw misschien echter een belangrijke vooruitgang van de kwaliteit van de werkzaamheden in den landbouw? Gebleken is, dat de overijde mechanisatie van den Russischen landbouw ook in dit opzicht geheel en al zonder resultaat is gebleven. Dit feit komt het duidelijkst aan het licht in de enorme voor 100 pCt. gemechaniseerde graanfabrieken. In deze bedrijven zouden eigenlijk optimale voorwaarden voor het gebruik van de tractoren moeten worden geschapen. En toch bedroegen de gemiddelde oogsten van haar belangrijkste gewas, de zomertarwe, per H.A. in 1929 500 KG., 1930 640 KG., 1931 340 KG.¹⁾; zij waren 30 pCt. lager dan de gemiddelde oogsten van de zomertarwe van het land.

Wij mogen dus constateeren, dat de mechanisatie van den landbouw op den onrijpen Russischen bodem niet tot opvoering van de oogsten heeft geleid. En dit verwondert ons in geen enkel opzicht, want de toeneming van de oogsten kan slechts door middel

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:
Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
„ 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
„ 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
„ 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.0	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.0	173.7	181.4
Februari „	82.8	173.0	65.8	123.2	42.4	110.1	139.2	28.2	27.7	108.7	179.6	178.1
Maart „	81.3	184.7	69.0	122.9	41.7	110.9	149.3	24.2	27.0	112.7	176.3	182.2
April „	69.8	166.7	58.8	102.1	34.3	92.4	118.3	13.7	20.1	96.6	111.0	154.0
Mei „	65.0	163.9	52.5	93.5	33.5	86.8	117.8	14.2	19.1	84.5	101.9	157.3
Juni „	59.4	156.1	51.2	88.5	32.3	83.9	118.1	14.1	17.3	87.6	94.7	154.3
Juli „	68.3	167.1	63.7	106.1	34.1	92.2	129.1	22.5	21.0	105.6	120.1	175.6
Augustus „	79.8	183.5	71.5	126.2	33.2	104.9	153.5	35.1	26.4	118.0	138.4	200.5
September „	86.0	194.5	78.1	133.4	43.6	123.7	166.4	42.4	31.1	128.8	151.3	201.6
October „	83.7	189.3	77.5	127.1	39.4	120.4	147.0	34.0	28.5	118.7	135.8	187.6
November „	81.1	193.1	77.2	124.1	38.2	121.4	145.1	34.7	27.0	111.7	136.8	180.3
December „	78.9	193.2	76.4	116.1	35.0	123.1	146.7	32.8	26.1	104.9	135.0	157.3
Januari 1933	84.9	199.3	79.8	124.2	31.4	120.6	155.3	33.8	26.3	108.2	147.2	196.3
Februari „	82.8	194.2	76.4	118.8	28.5	121.6	146.8	30.1	23.7	103.1	141.9	199.6
Maart „	82.0	190.3	74.6	118.2	28.3	124.5	142.6	28.4	22.1	110.3	138.6	187.1
April „	80.9	190.6	73.3	120.7	26.0	125.9	144.7	31.9	21.7	111.5	127.6	185.1
Mei „	88.9	210.2	78.0	138.3	24.4	141.7	158.4	39.0	25.3	124.5	137.9	201.0
Juni „	90.4	220.9	84.0	149.1	27.9	155.1	174.2	47.8	28.6	140.7	154.6	229.5
Juli „	91.8	219.6	88.0	151.0	29.4	150.4	179.1	53.2	28.3	137.4	154.5	241.2
Augustus „	89.4	212.2	84.9	150.0	24.6	151.9	172.4	54.6	25.6	128.3	145.1	233.7
September „	86.0	205.1	81.5	147.2	24.0	155.5	178.4	50.2	22.1	109.2	132.4	212.5
October „	79.2	197.3	77.8	138.8	23.2	156.2	170.7	48.1	18.7	97.4	119.9	219.9

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1933 f 2.228.869.000 = 100.

2 Januari	100.0	1 Maart	93.0	3 Mei	98.6	5 Juli	114.5	6 Septemb.	106.3
11 „	104.1	8 „	96.8	10 „	101.0	12 „	109.1	13 „	104.6
18 „	101.3	15 „	96.0	17 „	101.4	19 „	112.3	20 „	103.1
25 „	101.6	22 „	95.5	24 „	102.7	26 „	110.2	27 „	101.1
1 Februari	100.9	29 „	92.5	31 „	108.6	2 Augustus	107.8	4 October	99.5
8 „	100.1	5 April	91.5	7 Juni	107.7	9 „	108.1	11 „	99.7
15 „	98.9	12 „	92.6	14 „	109.2	16 „	106.4	18 „	98.3
22 „	94.3	19 „	92.8	21 „	108.7	23 „	106.5	25 „	98.9
		26 „	96.2	28 „	113.9	30 „	107.5		

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

van een stelsel van landbouwpolitieke maatregelen worden bereikt, echter niet door toepassing van een enkelen maatregel. Het ontbreken van een staf geschoolde arbeiders voor de bediening van deze gecompliceerde machines heeft ook tengevolge, dat zij spoedig versleten zijn, en haar rentabiliteit daardoor van twijfelachtige waarde wordt. *Wij komen dus tot de conclusie, dat de collectivisatie van den Russischen landbouw niet tot een betere organisatie, doch tot een desorganisatie van den landbouw heeft geleid.* Door de mechanisatie kunnen deze gebreken geenszins worden verzacht. Men mag dus niet verwachten, dat, dank zij de invoering van nieuwe bedrijfvormen, spoedig een verbetering van den Russischen graanbouw en dientengevolge dus een stijging van den graanuitvoer zal plaats vinden.

De Russische graanuitvoer schijnt vóór den oorlog zijn grootste ontwikkeling te hebben bereikt. De oorlog en de revolutie hebben alle grondslagen voor den Russischen graanuitvoer ineens vernield. Thans, nu de groei der bevolking de ontwikkeling van den graanbouw verre heeft overtroffen, is het verzuim niet weder goed te maken. Indien wij aannemen, dat het vraagstuk van de sociale organisatie van den Russischen landbouw in gunstigen zin is opgelost, hetzij door een juisten uitbouw van de socialistische vormen of door terugkeer tot het particuliere initiatief (ondanks de sterke socialistische tendenzen van de regeering zijn bepaalde teekenen voor een dergelijke ontwikkeling aanwezig), ook bij dergelijke veronderstellingen zal in dezen stand van zaken geen verandering komen. Met dictatorische maatregelen is hier niet veel te bereiken. De industrialisatie van het land, waarvan toch ondanks al haar gebreken veel zal overblijven, is voor een grooten graanuitvoer niet gunstig. Rusland schijnt zijn overwicht op de wereldgraanmarkt ten gunste van de overzeesche landen voor altijd te hebben verloren. Sedert de revolutie heeft de graanexport opgehouden een belangrijke schakel te vormen tusschen de Russische huishouding en het buitenland. Dit contact met de buitenwereld moet thans op andere wijze worden hersteld.

¹⁾ Die Staatsbetriebe zum XV. Jahrestag des Oktobers, 1932, S. 105 (russisch).

AANTEKENINGEN.

Stijging van het tekort op de Rijksbegrooting over 1933.

Zooals bekend, is het tekort over de begrooting van 1933 geraamd op f 54.420.254. De uitgaven waren namelijk geraamd op f 572.643.737 en de inkomsten op f 518.223.483. (Zie den algemeenen verzamelstaat in de Millioenennota. E.-S. B. van 20 September 1933). Volgens de Memorie van Antwoord op het eerste hoofdstuk der Rijksbegrooting zal dit tekort volgens raming, door stijging van de uitgaven en vermindering van de inkomsten tot f 79,5 millioen toenemen. Wij lezen daarover in de M. v. A. het volgende:

„Ten aanzien van de vraag hoeveel na 31 December 1930 is ingeteerd door tekorten op den gewonen en den Crisisdienst, moge de Regeering naar het hier volgende staattie verwijzen:

	Gewone dienst.	Crisisdienst.
1931	f 45.599.667,—	f 24.949.823,24
1932	„ 77.304.711,99	„ 66.584.800,—
1933	„ 79.500.000,—	„ 86.605.000,—

Hierbij zij opgemerkt, dat de tekorten van 1932 nog als voorloopig zijn te beschouwen, terwijl, gelijk gevraagd, voor den dienst 1933 eene raming is gemaakt. Ten aanzien van dien laatsten dienst zij het volgende opgemerkt.

De uitgaven werden geraamd op f 572.643.737. Door een salariskorting zal dit bedrag met een (geraamd) bedrag van f 11.500.000 verminderen. Resteert f 561.143.737. Suppletoir is op het oogenblik f 1.098.067 aangevraagd, totaal derhalve f 562.241.804. Voor zoover op dit oogenblik bekend, zal nog met

f 7.400.000 zijn te rekenen, waaronder pl.m. f 3.500.000 méér voor steun aan noodlijdende gemeenten, en pl.m. f 3.400.000 méér voor uitkeering aan het Gemeentefonds. Het totaal der uitgaven wordt hierdoor pl.m. f 569.500.000.

De middelen zijn geraamd op f 518.223.483. Dit cijfer moet worden vermindert met f 13.200.000, in verband met niet tot stand gekomen of niet tot het volle bedrag verwezenlijkte nieuwe heffingen.

Het totaal der raming van de middelen voor 1933 moet dus nader worden gesteld op f 505.023.483. De opbrengst kan volgens de thans bekende gegevens (Zie vervolg op pag. 872, bovenaan.)

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 6 November 1933 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				%
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.87 ¹ / ₂	
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.11	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.70 ¹ / ₄	2 ¹ / ₂
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.59	3 ¹ / ₂
Luxemburg	100 Franc	—	6.92	
Zürich *)	100 „	48.—	48.05	2
Praag	100 Kronen	—	7.36	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	5
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.—	4 ¹ / ₂
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.49	7
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.80	8
Boegrado	100 Dinar	4.379	4.36	7 ¹ / ₂
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	13.06	3 ¹ / ₂
Madrid	100 Peseta	48.—	20.73	6
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.07 ¹ / ₂	6
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	35.30	3
Oslo *)	100 „	66.67	39.65	3 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 „	66.67	40.70	3
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	35.55	
Warschau'	100 Zloty	27.91	27.85	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	25.—	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	47.75	6-5 ¹ / ₂
Reval (Estland)....	100 Estl. Kr.	66.67	43.75	5 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	3.47 ¹ / ₂	5
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.60	
Danzig	100 Gulden	48.42	48.30	3
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	1.60 ¹ / ₂	2
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.60	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.46 ¹ / ₂	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.63 ¹ / ₂	
La Paz (Bolivia) ²⁾	Boliviano	0.9080	—	
Rio de Janeiro....	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.13 ³ / ₄	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	6-7
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	1.08 ¹ / ₂	
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ⁸	0.28	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.34 ¹ / ₂	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.17 ¹ / ₂	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.36	
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 ³ / ₄	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 ³ / ₄	1.60	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 ³ / ₄	—	
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.55	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.59	3 ¹ / ₂
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ¹ / ₄	4 ¹ / ₂
Kobe	Yen	1.24	0.47 ¹ / ₂	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.57 ¹ / ₂	
Shanghai	Dollar	—	0.52	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.92 ¹ / ₂	
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.81	
Teheran ⁴⁾ (Perzië) ..	Pahlavi	—	9.90	
Bangkok	Baht	—	0.73	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 ³ / ₄	7.88 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Alexandrië	Egypt. £	12.42	8.07 ¹ / ₂	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ³ / ₄	6.30	
Nieuw Zeeland	£	12.10 ³ / ₄	6.32 ¹ / ₂	

¹⁾ Goudpeso. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.
⁴⁾ Zichtkoers. ⁵⁾ Munteenheid = Rial (= een Kran.)

worden begroot op f 490 millioen, of f 15 millioen lager dan de laatstbedoelde raming, zoodat het na-deelig saldo naar de thans bekende gegevens op pl.m. f. 79.500.000 moet worden gesteld.

Ten einde een vergelijking gemakkelijk te maken met het in de Millioenennota genoemde tekort van f 38.120.254, zij er op gewezen, dat laatstbedoeld tekort vooreerst moet worden verhoogd met de tegoed-schrijving uit het reservefonds ad f 18 millioen. Voorts is het in de Millioenennota genoemde bedrag het tekort zooals het uit de begroting is afgeleid, terwijl in werkelijkheid valt rekening te houden met de hierboven toegelichte overschrijding der uitgaven met f 1.098.067 + f 7.400.000 en met een bij de raming achterblijven der middelen met f 15 millioen. Het totaal dezer bedragen levert het bovenvermeld tekort van f 79,5 millioen."

OPEN MARKT.

Table with exchange rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, New York, etc., for various dates in 1933 and 1932.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table showing exchange rates for various cities including New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia, etc., with columns for Data, New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table showing exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, and Montreal, with columns for Data, Stock-holm, Kopen-hagen, Oslo, Hel-sing-fors, Buenos-Aires, and Mon-treal.

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. KOERSEN TE NEW YORK. (Cable):

Table with exchange rates for New York, Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam, with columns for Data, Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table showing exchange rates for various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, etc., with columns for Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, and dates from 21 Oct. 1933 to 4 Nov. 1933.

Table showing silver prices (ZILVERPRIJS) and gold prices (GOUDPRIJS) for London and New York, with columns for location, date, and price.

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Table showing the financial status of the state treasury, including Vorderingen (Claims) and Verplichtingen (Liabilities) as of 23 Oct. 1933 and 31 Oct. 1933.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table showing the floating debt of the Netherlands-Indische Vloot, with columns for Vorderingen and Verplichtingen as of 30 Oct. 1933 and 7 Nov. 1933.

SURINAAMSCHE BANK.

Table showing the main items in Surinamese guildens, with columns for Data, Metaal, Circulatie, Andere opeischb. schulden, Discont., and Div. reke-ningen.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 November 1933.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 24.569.708,01 Bijbnk. „ 571.371,20 Ag. sch. „ 4.151.899,73	f	29.292.978,94
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	—	—
Idem eigen portef.	f 1.572.500,—	—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	—	1.572.500,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 98.865.748,851 Bijbnk. „ 4.224.706,76 Ag. sch. „ 40.305.757,65	f	143.396.213,26
Op Effecten	f 142.153.413,711	—	—
Op Goederen en Spec.	„ 1.242.799,55	—	143.396.213,261
Voorschotten a. h. Rijk	„	—	—
Munt, Goud	f 111.859.955,—	—	—
Muntmat., Goud	„ 784.356.956,69	—	—
	f 896.216.911,69	—	—
Munt, Zilver, enz.	„ 26.013.891,91	—	—
Muntmat., Zilver	„	—	922.230.803,602
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfonds	„	—	21.444.177,52
Gebouwen en Meub. der Bank	„	—	5.000.000,—
Diverse rekeningen	„	—	10.485.170,58
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5 '32, S. No. 221)	„	—	18.331.195,17
	f	—	1.151.753.039,07
		Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—	—	—
Reservefonds	„ 3.749.272,82	—	—
Bijzondere reserve	„ 5.000.000,—	—	—
Pensioenfonds	„ 8.800.560,48	—	—
Bankbiljetten in omloop	„ 919.179.520,—	—	—
Bankassignatiën in omloop	„ 35.508,73	—	—
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 2.744.386,58	—	—
Anderen	„ 190.264.551,83	—	—
Diverse rekeningen	„	—	193.008.938,41
	f	—	1.151.753.039,07
Beschikbaar metaalsaldo	f 477.860.991,77	—	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 1.194.652.475,—	—	—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië

(Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 76.424.425,—

2) Waarvan in het buitenland „ 3.123.745,47

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeisb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
6 Nov. '33	111860	784.357	919.180	193.044	477.861	83
30 Oct. '33	111860	781.484	929.259	180.904	476.393	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
6 Nov. 1933	29.293	—	143.396	1.573	10.485
30 Oct. 1933	29.497	—	143.342	1.572	10.412
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
4 Nov. '33 ²⁾	139.290		189.350	22.640	54.494
28 Oct. '33 ²⁾	139.190		187.490	26.540	53.578
7 Oct. 1933	97.929	38.708	193.091	20.885	51.047
30 Spt. 1933	97.929	39.136	191.204	22.606	51.540
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
4 Nov. '33 ²⁾	360	73.970		11.280	66
28 Oct. '33 ²⁾	350	75.590		11.730	65
7 Oct. 1933	279	9.266	54.456	13.306	64
30 Spt. 1933	280	9.239	56.612	12.503	63
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluippost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

GOEDERENHANDEL.**GRANEN.**

7 November 1933.

Hoewel in Engeland geregeld zaken worden gedaan in Manitoba en Australische tarwe en het continent Platatartarwe koopt uit stoomende booten en disponibel in Europeesche havens, zijn de omzettingen in de afgelopen week niet groot geweest. Wat Canadeesche tarwe betreft, zijn koopers bang voor de gevolgen van maatregelen in de Ver. Staten op financieel gebied, welke vrij zeker ook in Canada van invloed zouden zijn. Australische tarwe is in prijs gestegen nu het seizoen op zijn eind loopt en wordt in Europa weinig gekocht behalve in Engeland. Argentinië is niet dringend aan de markt en vindt meer koopers dan gewoonlijk buiten Europa en vooral in Zuid-Amerika nu de Ver. Staten daar niet concurreeren. Grotere zaken zijn in de afgelopen week gedaan in Europeesche tarwesoorten; Russische, Hongaarsche en Duitse vonden geregeld koopers toen de prijzen weinig veranderden en voor overzeesche tarwe hogere prijzen werden gevraagd. In Argentinië stegen de koersen aan de termijnmarkten geregeld, doch tegen het einde der week trad weder eene verlaging in. Het slot te Buenos Aires was 8 centavos per 100 KG. hooger, te Rosario 10 centavos hooger dan een week geleden. Te Winnipeg waren de fluctuaties niet groot en bewoog de markt zich minder van Chicago afhankelijk dan gewoonlijk. Het slot te Winnipeg was 3/4 dollarcenten per 60 lbs. hooger dan een week geleden. Op verschillende dagen werd de markt gesteund door aankopen voor rekening van de regeering. Het laatste geschiedde ook te Chicago, waar herhaaldelijk regeeringsaankopen plaats vonden. De prijzen aan de termijnmarkt te Chicago zijn, nadat zij in het begin der week daalden, later gestegen, om tenslotte weder te dalen. Het slot te Chicago was 2 3/4 dollarcenten per 60 lbs. lager dan een week geleden. De ontevredenheid der boeren in de Ver. Staten is groot; aan den eisch om voor landbouwproducten minimumprijzen vast te stellen heeft men geen gevolg willen geven. Er is in de V. S. een begin gemaakt met den verkoop van de aan de Westkust liggende 35 miljoen bushels tarwe, welke met regeeringssubsidie uitgevoerd zullen worden, door den verkoop van eene partij naar het Verre Oosten. Vooral in China is de vraag verbeterd en men toont er meer belangstelling voor Australische en Argentijnsche tarwe. Het Australische ministerie van handel schatte onlangs de opbrengst van tarwe op 165/175 miljoen bushels. Het Landbouwinstituut te Rome ontving een schatting van de Australische regeering van 180 miljoen bushels. Particulieren meenen echter, dat de opbrengst niet grooter zal zijn dan 160 miljoen bushels.

De stemming aan de rogge-markt bleef in de afgelopen week lusteloos en de prijzen der dringend aangeboden Europeesche soorten zijn nog iets verder gedaald. Polen heeft weder rogge naar Noord-Amerika verkocht.

De vraag voor aangekomen en spoedig verwachte maïs was in de afgelopen week algemeen. Daar in deze positie slechts weinig werd aangeboden, konden houders hunne vraagprijzen geregeld verhoogen, welke verhoogeningen grif door de consumptie werden betaald. Van den Donau wordt voor spoedige verlading weinig aangeboden, per December en latere aflading worden geregeld Donau- en ook Russische maïs aangeboden. De verbetering van de stemming moet alleen gezocht worden in kleine aanvoeren en flinke vraag in België en Nederland. De koersen in Argentinië gaven daartoe weinig aanleiding; Buenos Aires sloot 12 centavos per 100 KG. hooger, Rosario 15 centavos hooger dan een week geleden.

SUIKER.

Na de bewogenheid der laatste weken verviel de suikermarkt in een loome stemming.

Voor in Amerika is men nogal onder den indruk van den toestand op Cuba. Er valt niet bij benadering te voorspellen, hoeveel de a.s. oogst zal bedragen. Terwijl Cuba, volgens velen, de internationale overeenkomst wenscht op te zeggen, is men van meening, dat de oogst zeer klein zal uitvallen, in verband met den deplorabelen toestand der velden, transportmoeilijkheden, werkstakingen, enz.

De stemming in Amerika was dan ook wijfelend, de omzettingen in ruwsuiker bleven binnen beperkte grenzen. De New-Yorksche termijnmarkt was onregelmatig met kleine schommelingen. De slotnoteeringen luiden 1 a 2 punten hooger dan het vorige slot, als volgt: Dec. 1.31, Jan. 1.31, Mrt. 1.35 en Mei 1.41, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.30 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 54.000 tons, de versmeltingen

Table with columns: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD) and TUINBOUWARTIKELEN (WITTE KOOL, UIEN, BLOEM-KOOL). Includes rows for months from 1925 to 1933.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot...

Table with columns: MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE) and TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL). Includes rows for months from 1925 to 1933.

1) Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. 2) 27 Oct. 3) 3 Nov. 4) 25 Oct. 5) 1 Nov. 6) 26 Oct. 7) 2 Nov. 8) 17 Oct. 9) 19 Oct.

Main table containing prices for 'ZUIVEL EN EIERN' (Dairy and Eggs) and 'METALEN' (Metals) from 1925 to 1933. It lists various commodities like Butter, Cheese, Copper, Lead, Tin, Iron, Zinc, Gold, and Silver with their respective prices in different currencies and units.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74 1/2 K.G. Hongaarsche American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64 1/2 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. Van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli 1933 62/63

Main table containing prices for 'BOUWMATERIALEN' (Building Materials) and 'KOLONIALE PRODUCTEN' (Colonial Products) from 1925 to 1933. It lists commodities like Vurenhout, Steenen, Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, and Thee with their prices.

V.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

54.000 tons tegen 50.300 tons en de voorraden 222.000 tons tegen 161.000 tons verleden jaar.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt (in tons):

	1933	1932	1931
Productie (Raming)	1.994.528	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	25.581	16.071	28.706
Totaal sedert 1/1	1.066.386	1.530.087	1.949.010
Verschepingen	54.165	39.672	77.054
Voorraad	551.523	755.917	1.002.424

In Engeland ging, behalve een inkoop van een flinken post van door den storm beschadigde Cubasuiker met rafactie, zoo goed als niets in ruwsuiker om.

Op Java heeft de N.I.V.A.S. deze week ca. 35.000 tons aangedaan.

In navolging van Londen was onze markt aan den flauwen kant. De noteeringen op de Amsterdamsche termijnmarkt daalden met $f \frac{1}{8}$; het slot gaf het volgende te zien: Dec. $f \frac{4}{8}$, Mrt. $f \frac{4}{8}$, Mei $f 5$.— en Juni $f 5$.—

KOFFIE.

Sedert het vorig Overzicht bleef de markt in kalme stemming verkeren. In Robusta-soorten werd het een en ander omgezet, als gevolg van den tariefstrijd tusschen Brazilië en Frankrijk, waardoor de import van Brazielkoffie in Frankrijk bijna onmogelijk is geworden. Dit land is daardoor voor het oogenblik aangewezen op andere soorten, o.a. ook op Robusta, waarnaar in de afgelopen week veel vraag bestond. De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië waren iets hooger, doch komen, door den lageren dollarkoers, in Nederlandsch geld omgerekend, vrijwel onveranderd uit tegen een week geleden.

Uit de heden bekend gemaakte weekstatistiek van Brazilië is gebleken, dat in de vorige week van Santos naar Europa verscheept zijn 66.000 balen tegen 124.000 balen in de week daarvóór en naar de Vereenigde Staten 173.000 balen tegen 50.000 balen. Verscheept werden van Rio naar Europa 30.000 balen tegen 31.000 balen en naar de Vereenigde Staten 19.000 balen tegen 9000 balen. Als verkocht door Santos worden opgegeven naar Europa 67.000 balen tegen 111.000 balen en naar de Vereenigde Staten 146.000 balen tegen 85.000 balen.

Opgaven omtrent de vernietigde hoeveelheid werden ditmaal niet ontvangen.

Een officieel telegram uit Rio heeft bericht, dat de in de binnenlandsche pakhuizen van den Staat Rio teruggehouden voorraden op 31 October bedroegen 65.000 balen tegen 89.000 balen op 30 September, hetgeen dus een vermindering aantoonde van 24.000 balen in de maand October.

De uitklaringen van Nederlandsch-Indië in de maand September hebben bedragen: naar Nederland 32.053 picols, naar de Vereenigde Staten 2.540 picols, naar Scandinavië 15.222 picols, naar Frankrijk 27.225 picols, naar overig Europa 29.559 picols, totaal 106.599 picols tegen 243.710 picols in September 1932. Van 1 Januari tot 30 September bedroegen de uitklaringen dit jaar 677.303 picols tegen 1.179.171 picols verleden jaar.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië zijn op het oogenblik, onder aftrek van het op ca. 15 dollarcenten geschatte voordeel van de bijlevering der bekende bonus van 10 %, voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheeping ongeveer \$ 9.35 à 9.60 per cwt. en voor dito Prime ongeveer \$ 9.60 à 9.90, terwijl zij voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheeping, bedragen \$ 8.05 à 8.10. Bij den dollarkoers van heden staan deze aanbiedingen gelijk met onderstaande prijzen in gouddollars:

Santos Superior — \$ 6.05 à 6.20

„ Prime — „ 6.20 à 6.40

Rio 7 — „ 5.20 à 5.25

wat, in vergelijking met een week geleden, onveranderd à 0.10 goud-dollar per cwt. hooger is.

De prijzen in de eerste hand in Nederlandsch-Indië zijn voor de ongewasschen Robusta-soorten $\frac{1}{2}$ à 1 ct. hooger, terwijl die voor de gewasschen soorten onveranderd zijn gebleven. Op het oogenblik zijn de prijzen aan te nemen op: Palembang Robusta, November-verscheeping, $11\frac{1}{4}$ ct.; Benkoelen Robusta, November-verscheeping 12 ct.; Mandeheling Robusta, November-verscheeping, $13\frac{1}{4}$ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, November-verscheeping, $14\frac{1}{4}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De termijnmarkt alhier was ongeveer $\frac{5}{8}$ ct. hooger op de stijging der waarde van de goedkoopste Centraal-Amerikaansche, Java Robusta en andere bijsoorten, nu tengevolge van den tariefoorlog tusschen Brazilië en Frankrijk de Braziliaansche aanvoer in Frankrijk extra wordt belast. Aangezien de noteeringen aan onze termijnmarkt voor de levering van Brazielkoffie te laag staan, moeten zij de prijsrijzing der andere soorten volgen. De noteeringen zijn thans voor November $10\frac{3}{4}$, December $11\frac{1}{8}$, Maart $11\frac{1}{4}$, Mei $11\frac{1}{4}$ en September $11\frac{3}{8}$ ct.

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 18 ct. per $\frac{1}{2}$ K.G. voor Superior Santos en 17 ct. voor Robusta.

De slotnoteeringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
6 November	\$ 5.84	5.95	6.02	6.12	8.21	8.32	8.33	8.57
30 October	„ 5.82	5.90	5.96	6.08	8.20	8.24	8.26	8.48
23 October	„ 5.43	5.53	5.59	5.70	7.84	7.93	7.96	8.17
16 October	„ 5.30	5.42	5.52	5.68	7.65	7.77	7.81	8.08

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in October de aanvoer geweest is als volgt (in balen):

	1933	1932	1931
in Europa	836.000	778.000	739.000
„ Ver. Staten van Amerika	869.000	873.000	972.000
Totaal	1.705.000	1.651.000	1.711.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste tien maanden van het jaar bedroegen 18.909.000 balen tegen 17.628.000 balen in 1932 en 21.293.000 balen in 1931.

De Afleveringen in October waren (in balen):

	1933	1932	1931
in Europa	961.000	890.000	913.000
„ Ver. Staten van Amerika	962.000	975.000	890.000
Totaal	1.923.000	1.865.000	1.803.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste tien maanden van het jaar waren 18.556.000 balen tegen 18.566.000 balen in 1932 en 19.905.000 balen in 1931.

Vanaf 1 Juli tot 31 October waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 7.241.000 balen tegen 5.399.000 balen in 1932 en 7.133.000 balen in 1931, terwijl de Afleveringen bedroegen 7.239.000 balen tegen 6.828.000 balen in 1932 en 7.037.000 balen in 1931.

De zichtbare voorraad was op 1 November in Europa 2.030.000 balen tegen 2.155.000 balen op 1 October. In Amerika bedroeg hij 1.058.000 balen tegen 1.151.000 balen op 1 October. In Europa en in Amerika tezamen was de voorraad dus op 1 November 3.088.000 balen tegen 3.306.000 balen op 1 October. Hij bedroeg op 1 November 1932 — 3.116.000 balen en op 1 November 1931 — 3.907.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 November 7.241.000 balen tegen 7.109.000 balen op 1 October en 6.302.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan de cijfers van 1 November en 1 October nog niet bekend zijn, doch die op 1 November 1932 bedroegen 22.818.000 balen).

Rotterdam, 6 November 1933.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	29 Oct./4 Nov. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	29 Oct./4 Nov. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	29.188	1.366.110	1.246.145	—	23.685	7.800	1.389.795	1.253.945
Rogge	4.106	348.057	419.677	—	6.669	2.403	354.726	422.080
Boekweit	297	19.025	21.686	—	25	244	19.050	21.930
Mais	17.219	891.151	1.121.712	5.045	177.588	283.084	1.068.739	1.404.796
Gerst	17.103	420.002	424.938	—	40.104	28.022	460.106	452.960
Haver	498	115.320	168.273	—	3.808	3.691	119.128	171.964
Lijnzaad	507	170.490	248.191	—	198.502	340.691	368.992	588.882
Lijnkoek	5.380	113.030	79.261	—	200	50	113.230	79.311
Tarwemeel	604	16.128	21.870	69	5.512	11.482	21.640	33.352
Andere meelsoorten	2.197	45.927	38.432	17	7.829	11.106	53.756	49.538

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 31 October 1933

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B waarvoor waarborg gedeponeed	f	409.500,—
Deelnemingen in diverse ondernemingen	„	2.576.155,59
Effecten van Aandeelhouders ten eigen gebruik	„	24.483.800,—
Kassa en de Nederlandsche Bank	„	25.406.298,47
Wissels en Coupons	„	20.128.371,38
Nederl. Schatkistbiljetten en -Promessen	„	41.231.322,06
Daggeldleeningen	„	4.375.000,—
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„	8.007.660,61
Eigen Effecten en Syndicaten	„	6.635.369,74
Effecten van het Zieken- en Pensioenfonds	„	3.180.427,27
Prolongatiën gegeven	„	9.972.315,—
Debiteuren	f	125.916.186,81
af: loopende Promessen	„	10.023.000,—
		<hr/>
	„	115.893.186,81
Gebouwen	„	8.000.000,—
		<hr/>
Totaal.....	f	270.299.406,93

CREDIT

Kapitaal	f	40.000.000,—
Reservefonds	„	15.000.000,—
Aandeelhouders voor gedeponeede Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	409.500,—
in Leen-Depot	„	24.074.300,—
		<hr/>
	„	24.483.800,—
Zieken- en Pensioenfonds	„	6.548.968,51
Deposito's	„	61.694.791,53
Saldo te ontvangen en te leveren Effecten	„	1.125.779,57
Crediteuren	f	107.904.367,42
in vreemde valuta	„	9.371.306,97
		<hr/>
	„	117.275.674,39
Te betalen Wissels	„	935.142,33
Geaccepteerd door derden	„	350.218,20
Diverse Rekeningen	„	2.885.032,40
		<hr/>
Totaal.....	f	270.299.406,93

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
 HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN,
 PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
 TEGAL, TELOK BETONG, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN

DE NEDERLANDSCHE WERKGEVER

Wekelijksch Orgaan v/h. Verbond
 van Nederlandsche Werkgevers

VERANTWOORDELIJKEREDACTIE:
 Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER
 LINDEN EN Mr. A. N. MOLENAAR

ABONNEMENTS-
 PRIJS VOOR
 NIET LEDEN
 f 6.- PER JAAR

Vraagt proefexemplaren bij het
 Secretariaat: Kneuterdijk 8,
 Telefoon No. 117510 - Den Haag

Nijgh & Van Ditmar N.V.

UITGEVERS
 ROTTERDAM
 Wijnhaven No. 113
 Telef. 27840 (vier lijnen)

Belast zich met het
 verzorgen van uit-
 gaven en tijdschrif-
 ten op elk gebied

Adverteeren
 geeft succes

VERSCHEENEN:

Gedachten over Rationalisatie Mensch en Maatschappij

door

Ir. K. F. MALLÉE

met een voorwoord van
 Prof. Dr. J. G. Ch. Volmer

PRIJS:
 f 0.50

Bij den Boekhandel
 verkrijgbaar

NIJGH & VAN DITMAR N.V.
 ROTTERDAM

Heeft U reeds de volmacht voor de Postgiro
 ingevuld? Zij, die Uw steun behoeven
 zullen er U dankbaar voor zijn.

Eenmaal invullen is voldoende. De maan-
 delijksche betaling geschiedt dan auto-
 matisch. Doe het nog heden.

Postgiro

186.000

Aanteekenboek voor Rijksbelastingen

(Vermogens-, Verdedigings-, Rijks-
 inkomsten- en Personeele Belasting)

11e verbeterde druk Prijs f 1.-

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & van Ditmar N.V.
 Uitgevers, Rotterdam